

HAYVAN SAĞLIK ZABITASI

DERS NOTU

Prof.Dr. Hakan YARDIMCI

HAYVAN SAĞLIK ZABITASI

GİRİŞ

Hayvan sağlık zabıtasının amacı, hayvanların çeşitli hastalıklara karşı korunmalarını sağlamak ve bu hastalıklarla en iyi şekilde mücadele yöntemlerini açıklamak ve uygulanmasını sağlamaktır.

Salgın hastalıklarla mücadelede alınacak önlemler şu yönde olmalıdır:

1-Salgın hayvan hastalıklarının çıkmasına engel olmak, önlemek ve koruyucu tedbirleri almak,

2-Herhangi bir salgın hastalığın çıkması durumunda ise gereken önlemleri alarak en kısa sürede ortadan kaldırmak.

Hastalıklardan korunmanın tedaviden daha iyi sonuçlar vereceği bilinen bir gerçektir. Bu bakımdan salgın hastalıkların ortaya çıkması ve yayılmasında rol oynayan faktörler üzerinde önemle durulmalıdır. Özellikle hayvan ve hayvansal madde ithalatı sırasında oldukça dikkatli davranılmalı ve Hayvan Sağlık Zabıtası Kanunundaki önlemler tam olarak uygulanmalıdır. Bu şekilde ülkemizde henüz görülmemeyen hastalıklarla karşılaşma ihtimali de ortadan kalkacaktır.

Hayvan hastalıklarından korunmada, günümüz teknolojisiyle elde edilen pek çok biyolojik madde yetersiz kalabilmektedir. Yine bu durumda da Hayvan Sağlık zabıtasının gösterdiği yol ile hayvan kayıplarının önüne geçilmesi esastır.

KARANTİNA

Karantina kelimesi İtalyanca kırk anlamına gelen quaranta kelimesinden türemiştir. Nedeni ise; eskiden çiçek gibi enfeksiyöz hastalıkların bulunduğu limanlardan gelen gemilerin yolcuları ile birlikte kırk gün bekletilmesi idi. Karantina kelimesinin günümüzdeki anlamı ise; salgın bir hastalığa sahip insan ve hayvanların izolasyonu ve tehlike ortadan kalkıncaya kadar diğer insan ve hayvanlara bulaşmasının önlenmesidir.

Karantina, tek bir hayvana uygulanabildiği gibi ortamdaki tüm hayvanlara uygulanabilmektedir. Hayvanların izolasyonu, sürüye yeni bir hayvan katılacağı zaman da uygulanır ve bu hayvanlar karantinaya alınırlar ve hastalığın bulaşma tehlikesi kalmıncaya kadar uzak bir yerde tutulurlar. Aynı kural 3285 sayılı Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu'na göre gümrük kapılarına veteriner sağlık raporu olmadan getirilen ve reddi mümkün olmayan hayvanlar için hastalık belirtisi göstermeseler dahi geçerlidir.

Karantina uygulanan hayvanlara ait yem ve su kapları, diğer tüm malzemeleri ve bakıcıları ayrı olmalıdır. Ayrı bakıcı hizmeti verilemeyecekse, hasta hayvanlar ile en son

ilgilenilmeli, kullanılan malzeme, giysi, ayakkabı ve eller dezenfekte edilmelidir. Avian Influenza gibi bulaşıcı özelliği fazla olan hastalıklarda ise giysilerin fumigasyonu ve uygun giysi seçimine dikkat edilmesi gerekmektedir.

Hayvan Sağlığı ve Zabıta Yönetmeliğinin 40. maddesine göre karantinanın konulması, yürütülmesi ve korunması köylerde bekçi ve korucular ile mahalli jandarma karakolu tarafından yapılır. İl ve ilçelerde polis ve belediye zabıtası görevlidir ve mülki amir gereken tüm önlemleri almakla yükümlüdür. Bahsedilen kuvvetlerin yetersiz kaldığı durumlarda ise en büyük mülki idare amiri Silahlı Kuvvetlerden yardım talep eder.

Karantinanın Yararları

Karantina süresi, salgın hastalıkların kuluçka devresinden sonra ortaya çıktığı göz önünde bulundurularak tespit edilmiş ve oldukça kısaltılmıştır. Bununla birlikte karantina altına alınan alanın yakınlarındaki bölgelerde de aynı hastalıkların görülmesi ihtimali söz konusudur. Bu durumun ortaya çıkmasında ise gizli enfeksiyon ve portör hayvanların rolü vardır.

Şüpheli durumlarda ithal edilen hayvanlar kontrol altına alınarak, sağlıklı hayvanlar ile en az 6 hafta bir arada tutulur ve bu süre sonunda herhangi bir hastalık durumu tesbit edilmezse güvenli bir karantina uygulanmış olur.

Karantina sürelerinin tamamlanmadığı durumlarda ise portör ve gizli enfekte hayvanların çevreyi kontamine etmeleri söz konusudur. Bu durumda karantina çözüm değil sorun yaratmaktadır. Yine karantınayı uygulayan yetkililerin hastalık seyirleri ve etkenler hakkında tam ve yeterli bilgiye sahip olmaları da oldukça önemlidir.

Tüm bu faktörler göz önünde bulundurularak uygulanan karantina ile, pek çok hastalık kontrol altına alınabilir.

Tarım ve Köy İşleri Bakanlığının 2006/11 sayılı genelgesinde karantina ile ilgili alınacak tedbirler şu şekilde belirlenmiştir.

1. Hayvan sağlığının korunmasına yönelik, hastalıkla mücadeleye, hayvan hareketlerinin kontrolüne, hayvan maddelerinin sevkine dair tedbirleri tespit etmek ve uygulamaya koymak üzere il/ilçe ve köylerde Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyonları kurulacaktır. Hastalıkla ilgili alınan kararlar ilgili İl/İlçe Müdürlüğüne duyurulacaktır. Hastalığın cinsi ve boyutuna göre alınan kararlar mücadele talimatına ilave olarak canlı hayvan ve hayvansal ürünlerin bölgeye girişlerini kısıtlayıcı türde geniş kapsamlı ise tüm illere bildirilecektir.

2. Karantinaya alınan yasak bölgelerden, hayvan sahipleri gözetiminde müşahedeye alınarak kordon ve tecrit yerlerinden hastalıklı, hastalıktan veya bulaşmadan şüpheli hayvanlar ile bunlardan elde edilen maddelerin ve bulaşmaya vasıta olabilecek eşya ve yemlerin çıkarılmasına izin verilmeyecektir.

3. Kordon altındaki yerler ile tecrit mahallerine hayvan girişine izin verilmeyecektir.

4. Kordon altında bulunan yerlerdeki mezbaha ve kombinalara kesilmek üzere kontrollü olarak getirilen hayvanların kesimlerine izin verilecek, kesilmeyen hayvanların ise kordon dışına çıkışına müsaade edilmeyecektir.

5. Nakline karar verilen hayvanlar kordon altından veya tecrit edildikleri yerlerden kapalı ve dışarı ile teması olmayan vasıtalarla yüklenerek nakledilecek, hayvanlar kesim yerine varıncaya kadar buldukları vasıtalarından indirilmeyecek, indirildikten sonra da bu hayvanları taşıyan araçlar mutlaka temizlenip dezenfekte edilecektir. Kesilen hayvanların derileri dezenfekte edilecek, imha edilmesi gereken organlar imha edilecek, kesim yapılan yerlerde ancak temizlik ve dezenfeksiyondan sonra başka hayvanların kesimine müsaade edilecektir.

6. Nakline karar verilen hayvanların çıktıkları yerlerdeki yem artıkları ile gübreler bir yerde toplanarak imha edilecek, kullanılabilir eşyalar dezenfekte edilerek sahiplerine verilecek, ahırlar ve çevreleri mutlaka temizlenip dezenfekte edilecektir.

HAYVAN BARINAKLARININ DEZENFEKSİYONU

3285 Sayılı Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu'na göre hayvan barınaklarının dezenfeksiyonu şu şekilde yapılır:

1-Gübre gibi organik maddeler çıkarılıp atılmalıdır. çıkarılmadan önce toz ve hava aracılığı ile bulaşmayı engellemek için su veya bir dezenfektan solüsyon aracılığı ile ıslatılır. Duvarlar, tavan ve taban fırçalanarak yakılmaya müsait olan kısımlar yakılır veya güneş ışınlarının etkisinden yararlanır. Barınağın zemininin toprak olması halinde 20-25 cm kazılarak atılır ve yeni zemine dezenfektan uygulandıktan sonra temiz toprak, kum, vs ile örtülür.

2-Su havuzları akıtılır, temizlenir ve etrafları çevrilir. Çeşme ve yalaklar klorlu, iyodlu veya diğer etkili kimyasallar ile temizlenir. Dış tarafları ise ayrıca kalsiyumlu dezenfektanlar ile yıkanır.

3-Yemliklerde bulunan bütün yemler dışarı çıkarılıp yakılır veya formalinle tütülenerek dezenfekte edilir ve hastalığa duyarlı olmayan hayvanlara yedirilebilir.

4-Barınakta bulunan her şey tazyikli sudan geçirilir. Daha sonra içine soda katılmış sıcak su ile fırçalanır. Madeni eşyaların dezenfeksiyonunda kokulu dezenfektanlar kullanılmaz. Ancak sıcak sabunlu sularla temizlendikten sonra kaynar su içine atılır.

5- Dezenfektanın tazyikli püskürtme şeklinde uygulanması ve içerisine bir miktar kireç eriyiği katılması nerelere uygulanıp uygulanmadığını göstermesi bakımından gereklidir.

Dezenfektanın seçimi enfeksiyonun seyrine göre değişir. Genellikle sıcak solüsyon halindeki dezenfektanlar daha etkilidir. Bazı kokulu dezenfektanlar özellikle süt hayvanlarına ait materyalleri dezenfekte ederken kullanılmaz. Barınakların dezenfeksiyonu için ise %4 formaldehit solüsyonu kullanılır. Formaldehit gazının sudaki solüsyonu formalin adını alır. Bu

solüsyon içerisinde %37 oranında formaldehit gazı vardır. Yine çok kirli zemin ve ağıllarda toprak üzerine petrol dökülüp yakma işleminden de faydalanılabilir.

Hastalığın şiddetli seyrettiği durumlarda dezenfeksiyon işleminin 24 saat sonra tekrarlanması gerekmektedir.

Temizlik ve dezenfeksiyon arasında önemli bir ilişki vardır. Her ikisi de birbirinin tamamlayıcısıdır. Şarbon, ruam gibi zoonoz hastalıkların varlığı haricinde temizlik dezenfeksiyondan önce yapılır. Temizlik %3'lük sodalı su, sıcak sabunlu su veya direkt tazyikli suyla yapılabilir. Nakil araçlarının, hayvan park ve pazar yerlerinin, panayır, gümrük muayene yerlerinin hayvanlar uzaklaştıktan sonra temizlenmesi şarttır. Hayvanların bütün vücutları dikkatlice yıkanıp temizlenmelidir. Yün, yapağı, tiftik, kıl ve deri gibi hayvansal ürünlerin su ile yıkanarak 3 gün havalandırılıp güneşlendirilmesi gerekir.

Diğer taraftan, salgın hastalıkların çıkış ve yayılışında hayvanların faydalandıkları mera ve otlakların da büyük rolü vardır. Özellikle spor ve parazit içermeleri açısından önem taşımaktadırlar. Bu yüzden drenajı iyi olan mera ve otlakların seçilmesi, gençlerin yaşlılardan ayrı yerde otlatılması, temiz su ve yemlerin kullanılmasına dikkat edilmelidir.

Dezenfeksiyon genel olarak iki şekilde uygulanır:

1-Kimyasal olmayan dezenfeksiyon

2-Kimyasal olan dezenfeksiyon

1-Kimyasal olmayan dezenfeksiyon:

a.Mekanik yöntemler:

Süpürme, fırçalama, kazıma, ovalayarak temizleme ve tazyikli suyla yapılan temizleme yöntemleridir. Mekanik olarak tam bir dezenfeksiyon sağlanamaz. Bu yüzden doğal ve kimyasal yöntemlerin de uygulanması gereklidir.

b.Doğal yöntemler

1-Güneş ışınları: Güneş ışınlarının mikroorganizmalara etkisi yalnızca yüzeysel enfeksiyonlarda söz konusudur.

2-Isı: Isının tüm hastalık yapıcı etkenlere karşı öldürücü özelliği vardır. Özellikle pastörizasyon, kadavra yakılması ve binaların alevden geçirilmesinde kullanılır.

2- Kimyasal dezenfeksiyon: Kimyasal dezenfeksiyon çeşitli dezenfektan maddeler ile yapılmaktadır.

Dezenfektanlar:

Dezenfektanlar putrefaksiyon ve hastalık etkenlerini, bu etkenler tarafından oluşturulan toksinleri etkisiz hale getiren ve hastalıkların oluşmasını engelleyen maddelerdir.

Dezenfektanlar kullanıldıkları yerleri kaplayarak spesifik etkenlere zarar verirler. Başarılı bir dezenfeksiyonun sağlanması için dezenfektan:

- 1-Mikropları öldürücü ve sulandırıldığı zamanda da etkinliğini uzun süre devam ettirebilme özelliğinde olmalıdır.
- 2-Dayanıklı olmalı, suda kolay ve homojen erimelidir.
- 3-İnsan ve havanlar için zehirleyici özellikte olmamalıdır.
- 4-Kısa sürede etki göstermelidir.
- 5-Uygulanması kolay olmalıdır. Tahriş edici özellik taşımamalıdır.
- 6-Dezenfekte edilen eşyayı bozmamalı ve leke bırakmamalıdır.
- 7-Farklı maddelerle birleşerek etkisini kaybetmemelidir.
- 8-Hastalığın türüne göre tespit edilmelidir.
- 9-Sıcak suda ve taze hazırlanmalıdır
- 10-Dezenfeksiyona başlamadan önce atık ve gübreler imha edilmelidir.

Önemli kimyasal dezenfektanlar şunlardır:

1.Asit ve alkaliler

Sülfürik asit, hidroklorik asit, asetik asit

Sodyum hidroksit, potasyum hidroksit, sodyum karbonat vs.

2.Kalsiyumlu maddeler

Kireç, kireç kaymağı, taze söndürülmüş kireç vs

3.Fenol ve fenol bileşikleri

Fenol, krezol, katran vs.

4.Halojen ve halojenli bileşikler

İyotlu bileşikler

Klor preperasyonları

5.Alkol ve alkol preperasyonları

6.Aldehit bileşikleri

Formaldehit vs.

7.Oksitleyici bileşikler

Hidrojen peroksit çözeltisi, potasyum permanganat

8.Kükürt dioksit

9.Ağır metal tuzları

10.Deterjan ve sabunlar ile diğer dezenfektan maddeler

Antiseptikler:Antiseptikler ise mikroorganizmaları hızla tahrip ederek enfeksiyonu önlerler.

Sterilizasyon: Hayvansal veya bitkisel orijinli bütün canlıların yok edilmesidir. Bu işlem alevde basınçlı tazyikli su buharı ile, belirli bir zaman kaynar suda bırakılarak, kuvvetli kimyasal maddeler kullanılarak vs. gerçekleştirilir.

Deodorant - Koku giderici maddeler: Bu maddeler kötü kokuları yok eder veya gizlerler.

Tarım ve Köy İşleri Bakanlığının 2006/11 sayılı genelgesinde dezenfeksiyonu uygulamasıyla ilgili hususlar şu şekilde belirlenmiştir.

1. Bulaşıcı hayvan hastalığı çıktığında hastalığı söndürmek veya bulaşıcı hastalıklardan korunmak için; bulaşmaya vasıta olabilecek hayvan ve hayvan maddelerini, kavadraları ve gübreleri nakleden her türlü nakil araçları, mezbaha, kombina ve kesim yerleri, hayvan pazar ve borsaları, panayırlar ile gümrük muayene yerlerinin veteriner hekim kontrolünde temizlenip dezenfekte edilmesi mecburidir. Ayrıca hasta hayvanlarla temasta bulunanlar ile hayvan bakıcıları temizlik ve dezenfeksiyona tabi tutulacaktır.

2. Yurtiçinde hayvan ve hayvan maddesi taşıyan tüm nakil araçları yüklenmeden önce temizlenecek, dezenfekte edilecek ve bu işlemlere tabi tutulan araçlara dezenfeksiyon belgesi düzenlenecektir. Söz konusu nakil araçları boşaltıldıktan sonra da temizlik ve dezenfeksiyona tabi tutulacaktır. Hastalık etkenlerinin yayılmasını engellemek amacıyla hayvan pazar ve borsaları ile panayırlar hayvanların dağılmasından, gümrük muayene yerleri muayene bittikten, mezbaha, kombina ve kesimhaneler ise günlük çalışma bitiminden sonra temizlenip dezenfekte edilecektir. Temizlik ve dezenfeksiyon yapılmadan bu yerlere hayvanların girmesine müsaade edilmeyecektir.

3. Temizlik ve dezenfeksiyon işlemi için tazyikli su sistemlerinin kurulması ve gerektiğinde belediye itfaiye teşkilatlarının temizlik ve dezenfeksiyon çalışmalarına katılması yönünden belediye ve borsa yetkilileri ile işbirliği ve koordinasyon sağlanacaktır.

4. Mezbaha ve kombinalar ile kesimhane tesislerinin bekleme yerleri ile kesim yerlerinin temizlik ve dezenfeksiyonuna ilaveten nakil araçlarının da temizlik ve dezenfeksiyonu sağlanacaktır.

5. Hayvan ve hayvan maddeleri taşıyan tüm nakil araçlarının temizlik ve dezenfeksiyonu için İl/İlçe Müdürlüklerinde sabit dezenfeksiyon sistemleri kurulacak, sabit dezenfeksiyon sistemleri bulunmayan yerlerde seyyar pulverizatörlerle dezenfeksiyon yapılacaktır.

6. Dezenfeksiyon resmi veteriner hekim gözetiminde yapılacak ve dezenfeksiyon işleminden sonra araç sahibine dezenfeksiyon belgesi verilecektir.

7. Dezenfeksiyon belgesi İl Müdürlüğü Döner Sermayeleri tarafından dip koçanlı, cilt ve seri numaralı olarak bastırılacaktır. Veteriner hekim tarafından 1 (bir) asıl ve 1 (bir) suret olarak doldurulacak, aslı yetiştiricilere verilecek, sureti ise düzenleyenlerce muhafaza edilecektir.

8. Sorumlu yönetici (veteriner hekim) istihdam eden işletmelerden çıkan araçlar için düzenlenen dezenfeksiyon belgesine itibar edilecek, bu belge hükümet veteriner hekimi tarafından onaylanacak ve belirli aralıklarla dezenfeksiyon işlemlerinin yapılıp yapılmadığı kontrol edilecektir.

9. Yurt dışından ülkemize giriş yapan nakil araçları ile muhtemel hastalık bulaşmalarının önlenmesi amacıyla gümrük kapılarından giriş yapan tüm araçların dezenfeksiyona tabi tutulması sağlanacaktır. Dezenfeksiyon yapılan araçlara dezenfeksiyon belgesi verilecektir. Bu amaçla, gümrük giriş kapılarında bulunan Tahaffuzhane ve Gümrük Veteriner Müdürlüklerinde otomatik pulverize dezenfeksiyon sistemiyle, diğer giriş kapılarında ve yurtiçinde ise seyyar pulverizatörler ile dezenfeksiyon yapılmaktadır.

10. İl Müdürlüklerinin Döner Sermaye makbuzları kullanılarak her yıl Bakanlıkça belirlenen dezenfeksiyon ücreti yurda giriş yapan tüm nakil araçları ile yurtiçinde canlı hayvan ve hayvansal ürün taşıyan araçlardan alınacaktır. Alınan dezenfeksiyon ücretinin; hayvan sağlığı hizmetlerinde kullanılmak üzere dezenfeksiyon sistemlerinin bakımı ve tamiri, mobil dezenfeksiyon makinesi alınması, dezenfektan madde alımı ve dezenfeksiyon işlerinde çalıştırılan geçici işçi ücretlerinin karşılanmasında kullanılması sağlanacaktır. 2006 yılında uygulanacak dezenfeksiyon ücretleri (EK-8)'de belirtilmiştir.

11. Araç dezenfeksiyonunda kullanılacak dezenfektan maddelerin temini ve dezenfeksiyon yapacak elemanların görevlendirilmesi İl/İlçe Müdürlüklerince yapılacaktır.

12. Dezenfeksiyon işleminden beklenen yarar tamamen kurumsal olup, diğer kurum ve kuruluşlar tarafından kar amacı güdümlere menfaat karşılığı dezenfeksiyon yapılmayacaktır.

Hasta Hayvan ve Kadavraların İmha Prensipleri

Kronik ve sağaltımın mümkün olmadığı hastalıklarda hasta hayvanların imha edilebilir. Kanatlı hayvanların imhası geniş kapsamlı yapılabilirken büyük baş hayvanlar özellikle değeri yüksek damızlık hayvanlarda imha işlemi oldukça zordur.

Salgın hastalıklardan ölen hayvanların kadavraları, hastalığın bulaşması açısından önemli bir faktördür. Kadavra üzerinde bulunan hastalık etkeni uzun süre canlılığını

koruyabilmektedir. İmha işlemi salgın hastalıklardan korunma yönünden sağlık zabıtasında önemli bir yere sahiptir. Kadavranın imha edilmesinde şu noktalara dikkat edilmelidir:

1-Kadavra akarsu içine veya yakınına bırakılmamalı

2-Kadavralar hayvan gıdası olarak kullanılmamalıdır.

3-Kadavra açıkta bırakılmamalı örtülmelidir.

4-Anthrax, yanıkara gibi enfeksiyonlarda sporlu etken kadavra üzerinde bol miktarda bulunduğu için dikkatsizce ve veteriner hekim kontrolü olmadan açılan kadavra tehlike arz eder.

5-En iyi yöntem şüphesiz yakmadır. Bu işlem özel fırınlar veya sahada açılan özel çukurlarda demir ızgara üzerinde uygulanır.

6-Kadavra sayısının fazla olduğu ve riski az olan hastalık durumlarında hayvan derisi dikkatlice yüzülerek dezenfektan solüsyon içine daldırılır. Kadavranın yakılmasından sonra kalan yağ sabun imalatında kullanılabilir.

7-Kadavraların imhası için genellikle uygulanan yöntem gömmedir. Bu işlem drenajı olmayan toprağa ve yeterince derinde yapılmalıdır. Kadavra çukuru kötü kokulu bir madde ile (kreosol, fenol vs.) örtülmeli ve kapandıktan sonra mümkünse etrafi çevrilmelidir.

Hastalık çıkan yerdeki hasta ve hastalarla temasta bulunulan hayvanların öldürülme ve imha işlemi 3285 Sayılı Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Yönetmeliğine göre il ve ilçelerde belediye temizlik ekipleri, köylerde muhtar gözetiminde köy bekçi ve korucular veya bu iş için muhtarlıkça görevlendirilen kişiler tarafından yapılır. Öldürülen hayvanlar gömülür, yakılır veya kimyasal maddelerle imha edilir. Öldürme ve imha işlemlerine dair düzenlenen tutanak bakanlığın il veya ilçe müdürlüğüne verilir. Aynı zamanda belediye ve köy ihtiyar heyeti gömülme yerlerini tespit etmekle yükümlüdürler.

SİGORTA

Hayvan sigortacılarının en büyük dayanağı ve yardımcısı veteriner hekimlerdir. Hayvanlar sigorta edilirken veteriner hekimlerin yapacağı muayeneler ve vereceği raporlar sigorta kuruluşunun çalışması ve gelişmesi yönünden esas temeli oluşturur. Ayrıca sigortalar tüberküloz, malleus vb bir çok hastalığın mücadelesinde etkin rol onar.

22 Eylül 1965 de yürürlüğe giren kanun kapsamında hayvan sigortası genel şartları şunlardır:

Sigorta Teminatının Kapsamı

- Her türlü adi ve bulaşıcı hastalıklar ve gebelik, doğum, kısırlaştırma veya ameliyatta
- Her türlü kazalardan, kurt parçalamasından, başkası tarafından kasten yapılan zehiremlerden veya yaralamalardan veya sakatlıktan,
- Güneş çarpması, soğuktan donma, tel, çivi, taş vesaire gibi sert ve delici cisimlerin yutulması, zehirli çayır otlarından yeme ve ilaçlanmış meralarda otlama sebebiyle,

- d) Fırtına, yıldırım, yer sarsıntısı veya toprak kayması ve su baskını neticesinde,
e) Yangın veya infilak sebebiyle meydana gelen zorunlu öldürmeler veya kestirmeler dahil, ölümlerinden sigortalının bu genel şartlara göre doğrudan doğruya uğradığı maddi zararı temin eder.

Sigorta edilebilecek hayvanlar ve yaşları;

- a) 1 yaşından 12 yaşına kadar (12 yaş dahil) at, merkep ve katırlar,
b) 1 yaşından 9 yaşına kadar (9 yaş dahil) sığırlar; 1 yaşından 14 yaşına kadar (14 yaş dahil) mandalar,
c) 1 yaşından 4 yaşına kadar (4 yaş dahil) yerli ve merinos koyunları ve tiftik keçileri,
d) Altı aylıktan 3 yaşına kadar (3 yaş dahil) domuzlar,
e) 1 yaşından 8 yaşına kadar (8 yaş dahil) ev, av, bekçi ve çoban köpekleri. Uzun süreli sigortalarda sigortalı hayvan, sigorta süresi içinde yukarıda öngörülen yaş sınırına erişirse o hayvana ait teminat sona erer.

TAZMİNAT

3285 sayılı Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu gereğince sığır vebası, ruam, keçi ciğer ağrısı, at vebası ve şap hastalıklarından öldürülen hayvanlarla tüberküloz, brucelloz hastalıklarından dolayı kestirilen veya aşağıda belirtilen nedenlerden ölen hayvanların sahiplerine Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı bütçesinden değişik oranlar dahilinde tazminat verilir.

1.Hasta veya şüpheli bulunarak öldürülen yada öldürüldükten sonra otopsilerinde veya laboratuvar muayenelerinde hastalık etkenleri belirtilmeyen ve ihbarı mecburi hastalıklardan herhangi birine karşı yapılan aşı veya tedavi yüzünden öldükleri tespit edilen hayvanların kanuni madde gereğince belirlenen değerlerinin tamamı tazminat olarak verilir.

2.Hasta iken karakteristik bulgu gösteren hayvanların da yine aynı kanun maddesi çerçevesinde belirlenen değerlerinin yarısı tazminat olarak verilir.

3.Hastalık bulgularının tam olarak görülmediği bunun yanında bakteriyolojik muayene ve bazı testler sonucunda teşhis konularak öldürülen hasta hayvanların kanun uyarınca belirlenen değerlerinin dörtte üçü tazminat olarak ödenir.

4.Hayvan sağlık zabıtası tüzüğü gereğince tüketim için serbest bırakılan deri et vs gibi maddeler geçerli fiyat üzerinden değerlendirilerek tazminattan düşürülür.

5.Yurtdışından ithal edilmiş ve hastalanmış hayvanlardan , yurtdışındayken hastalık etkenini alarak kuluçka süresi içindeyken ülkeye sokuldukları belirlenen hayvanlar için tazminat ödenemez.

6.Öldürülen hayvanların değeri o bölgede aynı nitelikte olan başka hayvanların değerleri üzerinden kanun uyarınca kurulan komisyon ile mal sahibi tarafından gösterilecek iki bilirkişi ve veteriner hekimden oluşan bir heyet tarafından belirlenir. Bu heyetin belirlediği tazminat bağlayıcıdır. Ancak tarafların mahkemeye başvurma hakları saklıdır.

Tazminat verilecek hastalıklar

a) Ruam hastalığının açık belirtileri olan burun akıntısı, burunda ülser, çene altı lenf yumrularının ağrısız çene kemiğine yapışık büyümesi ve derisinde ülser ve ödemler bulunan tektırnaklı hayvanların takdir edilecek kıymetlerinin yarısı,

b) Mallein testi uygulanması sonucunda veya bakteriyolojik ve serolojik muayenede ruam hastalığına yakalandıkları tespit edilen tektırnaklı hayvanların takdir edilecek kıymetlerinin dörtte üçü,

c) Tüberküloz hastalığının açık belirtilerini gösteren sığırların takdir edilecek kıymetlerinin yarısı,

d) Tüberküloz testi uygulanması sonunda tüberküloz hastalığına yakalandıkları tespit edilen sığırların takdir edilecek kıymetlerinin dörtte üçü,

e) Serolojik veya bakteriyolojik muayene sonucunda sığır bruselloz hastalığına yakalandıkları tespit edilen sığırların takdir edilecek kıymetlerinin dörtte üçü,

f) Sığır vebasası ve at vebasası hastalıklarına yakalandıkları hükümet veteriner hekimince tespit edilen sığır ve atların takdir edilecek kıymetlerinin tamamı,

g) Şap hastalığında, Bakanlıkça her yıl tespit ve ilan edilen mücadele bölgelerinde hastalığın açık belirtisini gösteren ve laboratuvarlarca hastalığın varlığı ve tipi tespit edildikten sonra öldürülen veya kestirilen hayvanların takdir edilecek kıymetlerinin tamamı, hastalığın açık belirtisini göstermeyen ancak laboratuvarında hastalığın varlığı tespit edildikten sonra kestirilen hayvanların ise takdir edilecek kıymetlerinin dörtte üçü,

h) İhbarı zorunlu olan hastalıklardan birine karşı koruma maksadı ile hükümet veteriner hekimi veya hükümet veteriner hekiminin sorumluluğunda veteriner sağlık teknisyeni tarafından yapılan aşı, serum ve ilaç uygulamaları yüzünden öldükleri mutlak surette otopsi ve laboratuvar muayeneleri ile tespit edilen hayvanların takdir edilecek kıymetlerinin tamamı, ödenir.

Sığır tüberkülozu ve brusellozunda kestirilen hayvanların sarf ve tüketimi mümkün olan et, deri ve diğer kısımlarının rayiç bedel üzerinden kıymeti takdir edilerek sahibine bırakılır ve bedeli hak ettiği tazminattan düşürülür.

Tazminat; hasta, hastalıktan ve bulaşmadan şüpheli hayvanların hükümet veteriner hekimince hayatta iken muayenesi veya test uygulaması yahut laboratuvar muayenesi sonucu düzenlenecek rapora ve hayvan sağlık zabıtası komisyonu kararına göre kıymet takdir komisyonunca belirlenir.

Tazminat Verilmeyen Haller

Resmi kuruluşlarla belediyelere ait ve tazminatlı bir hastalığa yakalandıkları anlaşılan veya test uygulaması yahut laboratuvar muayenesi sonucunda hastalıklı oldukları tespit edilen hayvanlar için tazminat ödenmez.

Tazminatlı hastalığa yakalanan ve sahipleri tarafından hastalığı haber verilmemiş hayvanlar veya hastalıklı oldukları bilinerek satın alınmış olanlar ile menşe şahadetnamesi veya veteriner sağlık raporu olmadan sevk olunan yahut hükümet veteriner hekimine muayene ettirilmeden ölen hayvanlar için tazminat verilmez.

Şap hastalığında, Bakanlıkça her yıl tespit ve ilan edilen diğer mücadele bölgelerinde, 108 inci maddede belirtilen hükme göre çıkarılacak olan Bakanlık talimatında yer alan usul ve esaslara uymayanlara tazminat ödenmez.

İhbarı zorunlu hastalıklardan birisinin çıktığı hayvan sağlık zabıtası komisyonunun hastalık çıkış kararında belirtildiği ve aşılama veya ilaçlama yahut test uygulanmasına karar verildiği halde, hastalıklarda bunları uygulatmayan hayvan sahiplerine de tazminat ödenmez.

İhbarı zorunlu hastalıklardan birine karşı yapılan aşı, serum, ilaç uygulamalarından mütevellit verim kayıpları için tazminat ödenmez.

Kıymet Takdiri

Tazminat ödenmesi gereken hallerde hayvanların kıymetini takdir etmek için üç kişilik kıymet takdiri komisyonu kurulur. Komisyon hayvan sağlık zabıtası komisyonu başkanlığınca görevlendirilen bir üye, hayvan sahibinin göstereceği bilirkişi ve hükümet veteriner hekiminin iştiraki ile teşekkül eder. 3285 sayılı Kanuna göre öldürülmesi veya kestirilmesi gereken hayvanların kıymet takdiri mahalli rayice göre komisyonca yapılır.

Hastalık Çıktığında Alınacak Genel Tedbirler

Veteriner hekim gelinceye kadar yapılacak işlemler:

- 1- Bir yerde salgın hayvan hastalığı ihbar edildiğinde il ve ilçe müdürlüklerine derhal bildirilir.
- 2- Ölen hayvanlar veteriner hekimin kontrolü için muhafaza altına alınır.
- 3- Hasta hayvanlarla sağlıklı olanlar ayrı yerlerde tutulur.
- 4- Hastaların temas ettiği ve hastalara ait her türlü eşya, hayvan yemi ve hayvansal maddelerin dışarı çıkarılması yasaklanır.
- 5- Hasta hayvanların bakımı için bir kişi görevlendirilir. Görevli kişinin dışında tecrit mahalline hiç kimsenin girmesine izin verilmez.
- 6- Ölen hayvanlar veteriner hekim gelinceye kadar yüzülmeden muhafaza edilir. Kokuşma söz konusu olursa derin çukurlar açılıp gömülür.
- 7- Yakınlarda bulunan yerleşim yerlerinin hayvanlarıyla olabilecek temas derhal kesilir ve hastalık bekçi korucu jandarma ve polis aracılığıyla diğer yerlere duyurulur.
- 8- Hastalık çıkan yerin çevresine varsa sarı bayrak yoksa hayvan salgını var ibaresini taşıyan levhalar dikilir. Buna kordon koruması denilir.

Veteriner hekim hastalık yerine geldikten sonra alınan tedbirleri incelemenin yanı sıra hastalığın nereden ve nasıl bulaştığını ve hastalık durumuna göre şu noktaları belirler:

- 1- Hastalığın çıkış zamanı
- 2- Veteriner hekim gelinceye kadar kaç hayvanın öldüğü veya kesildiği
- 3- Bölgeye yabancı bir hayvanın sokulup sokulmadığı ve hangi hayvanlarla teması olduğu
- 4- Kordon konmadan önce bu hayvanlardan başka bir yere nakledilen hayvan olup olmadığı. (Nakledilen hayvan varsa hemen civar bölgelere ve üst makamlara bildirilir.)

Veteriner hekim en kısa sürede hayvan sağlık zabıtası komisyonunu oluşturur bu komisyon veteriner hekimlerin başkanlığında idari ve zabıtaca atanacak memurlarla köy ihtiyar heyetinden karışık olarak oluşturulur.

Hayvan sağlık zabıtası komisyonunun görevleri:

- 1.Hayvan sağlık zabıtası kanun hükümlerini uygular.
- 2.Veteriner hekimin raporunda önerdiği bütün konular eksiksiz uygulanır.
- 3.Tazminat gerekiyorsa bu işlemleri yürütür
- 4.Yapılması mümkün olmayan şeyleri il hayvan sağlık zabıtası komisyonuna bildirir.
- 5.Aşı ve serum gerektiren hastalıklar için bölgedeki hayvan sayısını gösteren iki nüsha rapor hazırlar.
- 6.Hastalığın durumu veteriner hekim tarafından düzenlendikten sonra evre köy, kasaba, ilçe ve illere bildirilir. Askeri birlikler haberdar edilir.
- 7.Kordon konulmasında, gerekirse askeri birliklerden yardım istenir.
- 8.Hastalığın çıktığı yerlerde bulunan hayvan pazar ve panayırıları kontrol altına alınır hatta kapatılır. Hayvanlar meraya çıkarılmaz ve sürülerin birbirleriyle teması kesilir.
- 9.Hastalık salgın özellik taşıyorsa bütün liman, iskele, istasyon ve diğer yollar hastalığa hassas olan hayvanlara karşı kapatılır.
- 10.Hastalık sebebiyle konmuş olan kordonlar; hastalığın tamamen geçtiği, bulaşma tehlikesinin kalmadığı ve karantina müddetinin tamamlandığı bir raporla veteriner hekim tarafından bildirildikten idari amirlerce ilgili yerlere bildirilerek kaldırılır.

HAYVAN SAĞLIĞI DANIşMA KURULU

Hayvan Sağlığı Danışma Kurulu, Tarım ve Köyişleri Bakanı'nın veya görevlendireceği Müsteşar veya ilgili Müsteşar Yardımcısının başkanlığında aşağıdaki üyelerden teşekkül eder:

Tabii yeler

- A) Veteriner Hizmetlerinden sorumlu Müsteşar Yardımcısı
- B) Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğünden ;
 - a) Genel Müdür
 - b) İlgili Genel Müdür Yardımcısı
 - c) İlgili Daire Başkanları(Kurulda görüşülecek konuya göre)
 - d) İlgili şube Müdürleri(Kurulda görüşülecek konuya göre)
 - e) İlgili Bakanlık Konu Uzmanları (Kurulda görüşülecek konuya göre)
- C) Bakanlığımızın, diğer Genel Müdürlüklerindeki hayvancılık ve hayvan sağlığı ile ilgili Genel Müdür Yardımcıları
- D) Birinci Hukuk Müşaviri

Kurulda görüşülecek konunun özelliğine göre;

- a) Veteriner Fakültelerinden
- b) Enstitülerden
- c) zel Sektörden
- d) Meslek odalarından, birliklerden, kooperatiflerden, vakıflardan ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarından, kurul toplantılarına ye çağrılabilir.

Hayvan Sağlığı Danışma Kurulu olağan olarak yılda bir defa toplanır. Ancak gerektiğinde Koruma ve Kontrol Genel Müdürü'nn teklifi zerine Danışma Kurulu Başkanı, yeleri yazılı olarak olağanüstü toplantıya çağrılabilir.

Hayvan Sağlığı Danışma Kurulunun sekreteryasını Koruma ve Kontrol Genel M¼d¼r¼ y¼r¼t¼r. Hayvan Sağlığı Danışma Kurulu aşağıdaki g¼revleri yapar:

- a) lkemize, yurt dışından bulaşması muhtemel bulaşıcı hayvan hastalıklarına karşı alınacak tedbirler ile bu tedbirlerin uygulanmasına ilişkin g¼r¼ř bildirmek.
- b) Yurt içinde çıkan 3285 Sayılı H.S.Z. Kanunu'na tabi hastalıklarla ilgili olarak kurula intikal etmiş konularda g¼r¼ř bildirmek.
- c) Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu ile Y¼netmelięinde ve Y¼netmelięe g¼re çıkartılan talimatlarda yer almayan Hayvan Sağlığı ve Veteriner Hizmetleri konusunda gerektiğinde g¼r¼ř bildirmek.
- d) Kanun, Y¼netmelik ve talimatlarda yapılması d¼ř¼n¼len değişikliklerle ilgili tavsiye kararı almak ve bu konuda g¼r¼ř bildirmek.
- e) İhbarı mecburi hayvan hastalıklarını belirlemek, bazı hastalıkların listeden çıkarılması veya yeni hastalıkların ilavesi konularını g¼r¼řmek.
- f) Veteriner Hekimliğin icrasına ilişkin olarak öz¼m için kurula intikal eden konularda g¼r¼ř bildirmek,
- g) Aşı, Serum ve Biyolojik maddelerin ¼retimi ile ilgili protokol ve prospekt¼slerini g¼r¼řmek,
- h) 6343 Sayılı Veteriner Hekimliği Mesleğinin icrasına, Veteriner Hekimler Birliği ile Odalarının Teřekk¼l Tarzına ve G¼receęi İşlere Dair Kanun ile ilgili hususlarda Kurula intikal etmiş konularda g¼r¼ř bildirmek veya tavsiye kararı almak.

İhbarı Mecburi Hastalıkların Belirlenmesi

Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanununa tabi ve ihbarı mecburi hayvan hastalıkları, Bakan onayı ile teşkil olunan Hayvan Sağlığı Danışma Kurulunca belirlenir ve hastalıklara ait liste Bakanlık tebliği olarak Resmi Gazete'de yayımlanır.

Resmi Gazete'de yayımlanan ihbarı mecburi hastalıklardan biri veya bir kaçının listeden çıkarılması veya yeni hastalıkların ilavesi gerektiğinde, konu Hayvan Sağlığı Danışma Kurulunda m¼zakere edilir. Hayvan Sağlığı Danışma Kurulu g¼r¼ř¼n¼n Bakanlıkça uygun bulunması halinde hazırlanan liste Bakanlık tebliği olarak Resmi Gazete'de yayımlanır.

HASTALIK IKIş VE S¼N¼ř RAPORU D¼ZENLEME

Tanımlar

Haber Alma Tarihi : Hastalığın ilk kez yazılı yada s¼zl¼ olarak haber verildiği veya duyulduğu tarihtir.

Varış ve Kordon Tarihi; H¼k¼met Veteriner Hekiminin hastalık mahalline hastalıkla ilgili ilk gittiği tarihtir.

ıkış Tarihi; Hayvan sahibinin veya bakıcısının verdiği bilgiler doğrultusunda hastalığın ilk belirtilerinin g¼r¼ld¼ę¼ tarihtir.

Sirayetten ř¼pheli; Ahır veya s¼r¼de hastalığın açık ve tam olmayan hastalık belirtisini g¼steren hayvanları ifade eder.

Sirayete Maruz; Hastalığın bulaşma ihtimali olan hayvanları ifade eder.

Teşhis Tatbikatı Yapılan; Hastalığın teşhisi amacıyla marazi madde ile kan serumu alınan veya tüberkülin ile mallein tatbik edilen hayvanları ifade eder.

Teşhis Edilen; Klinik ve laboratuvar muayeneleri sonucunda veya test uygulanması sonucun müsbet çıkan hayvanları ifade eder.

Tedavi Edilen; Hastalığın çıkış tarihinden hastalığın sönüşüne kadar geçen zaman diliminde yapılan tedavi sonucunda tamamen iyileşen hayvanları ifade eder.

Aşılana; Hastalığa karşı aşılanan hayvanları ifade eder.

Filyasyon; Hastalığın bulaşma yolu ve şeklini ifade eder.

Kordonun Kaldırıldığı Tarih; Son iyileşme veya ölümden sonraki Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Yönetmeliğinde yer alan yasal sürenin bitimini takip eden gündür.

HASTALIK ÇIKIŞ ve SÖNÜŞ RAPORU DÜZENLEME TALİMATI

Salgın hayvan hastalığı görülen mahalde hastalığın çıktığı tarihten sönüşe kadar olan süreçte sorumlu hükümet veteriner hekimince yapılan mücadele ve eğitim çalışmaları için kalınan günlerin tarihleri belirtilmelidir.

Salgın hayvan hastalığı görülen mahalde hastalığın çıktığı tarihten sönüşe kadar olan süreçte sorumlu hükümet veteriner hekimince yapılan çalışmalar ve alınan tedbirler; Kordon, Tecrit, Karantina ve Eğitim gibi şıklardan hangileri ise X işareti ile gösterilir.

Salgın hayvan hastalığı çıkan İlin bağlı olduğu Araştırma Enstitüsü ile birlikte yapılan herhangi bir epidemiyolojik survey çalışması varsa hastalık sönüş raporunda belirtilmelidir.

Bu sönüş raporunun bir örneği ilin bağlı olduğu araştırma enstitüsüne gönderilmelidir.

Hastalık Sönüş Raporunun sağ alt köşesinde hastalığı takip ve raporu tanzim eden veteriner hekimin adı-soyadı, diploma ve sicil numaraları ile imzası bulunmalı; sol alt köşesinde de hayvan sağlığı şube müdürünün adı- soyadı, imzası ve resmi mühür ile tasdik ettiği görülmelidir.

Hastalık Çıkış ve Sönüş Raporu Aşağıdaki Şekilde Düzenlenir

Salgın hayvan hastalığı ile ilgili Bakanlık İl/ İlçe Müdürlüğünce düzenlenecek sönüş raporunun sağ üst köşesine Rapor tarihi ve Rapor no belirtilir. İhbari mecburi hayvan hastalığının adı belirtilir. Hükümet veteriner hekimleri sorumluluk alanlarında çıkan ihbari mecburi hayvan hastalığı nasıl haber aldıklarını (telefonla, sözlü veya yazılı) ve haber alma tarihini açık bir şekilde belirtmelidir.

Bir yerde salgın hayvan hastalığı çıktığı ihbarını alan hükümet veteriner hekimi en geç 24 saat içerisinde en seri vasıta ile hastalık mahalline varıp kordon koymakla yükümlüdür. Hükümet veteriner hekimi, salgın hastalığı haber aldığı tarih ile hastalık yerine varış ve kordon koyması arasındaki zamanın 24 saati geçmemesi gerekmektedir.

Salgın hastalık ihbarını alan hükümet Veteriner Hekimi, mahallinde yaptığı muayene sonunda ihbarı mecburi hastalık listesi içerisinde kabul edilen hastalıklardan olduğu tespiti halinde, çıkış tarihi bölümüne semptomların görüldüğü tarih yazılacaktır.

İhbarı mecburi hastalığın teşhisi amacıyla laboratuvara gönderilen marazi maddenin laboratuvarında incelendikten sonra hastalık teşhis edildiğinde düzenlenen rapor, hastalık çıkan

Bakanlık il/ilçe müdürlüğüne gönderilir. Bu rapor üzerindeki tarih ve no Hastalık Çıkış ve Sönüş Raporuna işlenmelidir. Klinik teşhis ve test sonucuna göre hastalığın çıkışına karar verilmişse yine Raporda belirtilmelidir.

İhbari mecburi hayvan hastalığının çıktığı odağın bağlı bulunduğu il, ilçe, köy ve mahallesine kadar ayrıntılı olarak belirtilmelidir.

Salgın hayvan hastalığının çıktığı mahalde bulunan ve çıkan hastalıktan etkilenebilecek olan hayvan türlerinden hastalığın başlangıcından sönüşüne kadar olan süreçte hastalığa tutulan, ölen, öldürülen, sirayete maruz, tedavi edilen, teşhis edilen ve aşılana nlar/test edilenler rakamsal olarak ayrıntılı ifade edilmelidir.

Söz konusu hastalığın aşısı mevcutsa sirayete maruz bağışık olmayan duyarlı hayvanların, hastalığın başlangıcından sönüşüne kadar olan süreçte mutlaka aşılama /şüphelilerin test edilmesi gereklidir Hastalığın görüldüğü mahaldeki hayvanlarda kullanılan aşı-serum ve biyolojik maddelerin adı, seri no ve uygulama tarihleri belirtilmelidir.

Hastalık görülen mihraktaki eşya ve malzemeler ile barınma yerlerinin dezenfeksiyonunda ve hasta hayvanların tedavisinde kullanılan ilaçların isimleri açık şekilde yazılmalıdır.

Salgın hayvan hastalığı çıkan yerdeki Hükümet Veteriner Hekimi hastalığın bulaşma yolu ve şeklini(Filyasyon) araştırarak sönüş raporunda belirtilmelidir.

3285 Sayılı Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanununda ihbari mecburi hastalıklarla ilgili belirtilmiş olan kordon süreleri (son iyileşme veya ölümden sonra) dikkate alınarak, hastalık ve bulaşma tehlikesinin yok olduğuna karar verilmesini takiben gerekli temizlik ve dezenfeksiyondan sonraki tarih hastalık sönüş raporuna kordonun kaldırıldığı tarih olarak yazılmalıdır.

İhbari Mecburi Hastalık Çıkış Kararının Alınması

Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Yönetmeliğine göre klinik teşhis veya test sonucu veya laboratuvar da gelen rapora istinaden hükümet veteriner hekimi hastalıkla ilgili raporunu hazırlayarak Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyonuna sunar. Hayvan Sağlığı Zabıtası Komisyonu hastalık çıkış kararını alarak komşu köy/mahalle, ilçe ve illere bildirir. Hükümet veteriner hekimi hastalık çıkış raporunu düzenleyerek Bakanlığa ve bağlı olduğu enstitüye göndermekle yükümlüdür.

İhbari Mecburi Hastalık Sönüş Kararının Alınması

Kordon altına alınan yerlerdeki hayvanların sağlık durumları hakkında; hükümet veteriner hekimleri yaptıkları kontrollerde hastalığın sönüdüğü ve bulaşma tehlikesinin olmadığını tespit ettiklerinde kordonun kaldırılması için hayvan sağlık zabıtası komisyonuna bir rapor sunar.

Bu rapora istinaden hayvan sağlığı zabıtası komisyonu Yönetmelikte gösterilen her hastalık türüne ait kordon müddeti sonunda kordonun kaldırılmasına karar verir ve kararını komşu köy, ilçe ve illere bildirir

Hastalığı takiple görevli hükümet veteriner hekimi hastalıklı yerde gerekli temizlik ve dezenfeksiyonu yaptırdıktan sonra Hastalık Çıkış ve Sönüş Raporunu düzenleyerek Bakanlığa ve bağlı olduğu enstitüye göndermekle yükümlüdür.

İhbarı Mecburi Olan Hastalıklar:

1. Sığır vebası
2. Şap
3. Sığır tüberkülozu
4. Sığır brusellozu
5. Sığırların süngerimsi beyin hastalığı (BSE)
6. Anthrax (Şarbon)
7. Kuduz
8. Koyun-keçi çiçeği
9. Koyun ve keçi brucellozu
10. Koyun ve keçi vebası (PPR)
11. Mavidil
12. At vebası
13. Ruam (Mankafa)
14. Durin (At frengisi)
15. Atların enfeksiyöz anemisi
16. Veziküler stomatitis (Bulaşıcı stomatitis)
17. Equine encephalomyelitis
18. Tavuk vebası (Avian influenza)
19. Newcastle (Yalancı tavuk vebası)
20. Pullorum
21. Kanatlı tifosu (Tavuk tifosu)
22. Arıların amerikan yavru çürüklüğü
23. Varroa
24. Balıkların enfeksiyöz hematopietik nekrozisi (IHN)
25. Scrapie
26. Kedilerin süngerimsi beyin hastalığı (FSE)
27. Bonamiosis
28. Marteiosis
29. Spring Viraemia of Carp (SVC)
30. Viral Hemorajik Septisemi (VHS)
31. Infectious Pancreatic Nekrosis (IPN)
32. Bakterial Kidney Disease (BKD)
33. Crayfish Plague (Kerevit Vebası)

. Yurt İçinde Sağlık Zabıtası ve Karantina Tedbirleri

Sığır Vebası Hastalığı

Sığır vebası hastalığı tespit edildiğinde hastalığı söndürmek için genel tedbirlere ilave olarak hastalığın durumuna göre aşağıdaki özel tedbirler de o yerin hayvan sağlık zabıtası komisyonunca kararlaştırılır:

a) Sığır vebası çıkan yer karantinaya alınır, geçit yerlerine hastalık levhaları konur. Hastalıklı yerin pazarında sığır ve manda ile bunların maddelerinin satışı yasaklanır.

Hastalık ilin birkaç ilçesinde çıkmış ise, ilin bütün hayvan park, pazar ve panayırıları kapatılır. Hayvan ve hayvan maddelerinin nakli durdurulur.

b) Sığır vebası hastalığının sratlı bir şekilde yayılma gösterdiği durumlarda karantina bölgesindeki iskele, istasyon ve anayollarda sığır ve manda sevkiyatı yasaklanır.

c) Sığır vebası çıkan ilde hastalık tamamen sönünceye kadar il hayvan sağlık zabıtası komisyonu çalışmalarını sürdürür. Bakanlık il müdürü ve hayvan sağlığı şubesi müdürü hastalıklı mıntıkaları devamlı kontrol eder ve gelişmelerden Bakanlığa bilgi verir. Mülki makamlar hastalıkla mücadelede her türlü kolaylığı ve desteği sağlamak zorundadır.

d) Sığır vebası hastalığının bütün semptomlarını açıkça gösteren sığır ve mandalar tazminatlı olarak ldrlr ve iki metre derinliğindeki çukurlara üzerlerine sönmemiş kireç dklerek gömülür. Mümkün olmadığı hallerde tamamen yakılarak imha edilir.

e) Sığır vebası hastalığından şüphe edilen hayvanlara derece tatbik edilir. Vct ısısı 39,8 C  ve üzerinde bulunan karantina bölgesindeki hayvanlar da tazminatlı olarak ldrlr ve imha edilir.

f) Sığır vebası hastalığının bulaşmasından şüphe edilen sığır ve mandalar 21 gün gözetim altına alınır ve günaşırı derece tatbik edilir. Vct harareti 39, 8¼C üzerinde bulunanların her gün ısıları kontrol edilir. Vct ısısı 39, 8¼C altına düşmeyenler hasta kabul edilip ldrlr ve imha edilir. Müşahede sonuna kadar vct ısılarında değişiklik göstermeyen hayvanlar hastalıksızdır. Aşı yapılarak serbest bırakılır.

g) Sığır vebası hastalığı çıktığında uygulanacak aşılama programı ve esasları Bakanlığta tespit edilir ve valiliklere derhal bildirilir.

h) Yurt içinde sığır vebası hastalığının çıkması sonucu karantinaya alınan yerlerden sığır, manda, koyun, keçi ve kanatlı hayvanlar ile saman, ot ve hayvan maddelerinin çıkarılması yasaktır. Koyun ve keçi derileri ile yıkanmış, dezenfekte edilmiş yn, tiftik ve keçi kılınının çıkartılmasına izin verilir.

i) Karantina sahası içindeki tektrnaklı hayvanlar ile develerin dezenfeksiyon yapıldıktan sonra dışarı çıkarılmasına müsaade edilir. Karantinaya alınan yerde kanatlı hayvanların kümes veya kafeslerde bulundurulmaları, köpeklerin bağlı tutulmaları zorunludur.

j) Sığır vebası hastalığı çıkan yerlerdeki koyun ve keçi sürüleri, karantinada bulunan sığır ve mandalarla temas ettirilmez, ahırlarına sokulmaz. Hükümet veteriner hekimi koyun ve keçi sürülerini devamlı kontrol eder.

k) Yurt içinde kara ve su vasıtaları ile nakliyat yapılırken sığır ve mandalarda veba hastalığı çıktığında ilk varacakları iskele, istasyon veya yerlerde hastalar hayvan sağlık zabıtası komisyonu kararı ile tazminatlı olarak ldrlr ve imha edilir. Diğerleri en yakın mezbahada kestirilir. Deri ve ayakları dezenfekte edilir. Etleri hakkında bu Yönetmelik ve Etlerin Teftiş

Talimatına göre işlem yapılır. Bulaşmadan şüpheliler talep edildiğinde masrafları sahibine ait olarak 21 gün gözetime alınır. Gözetim müddeti sonunda hastaliksız olanlar aşılanarak serbest bırakılır.

l) Sığır vebası hastalığı pazar ve panayırlarda çıktığında, o yerde hayvan sağlık zabıtası komisyonu toplanır. Pazar ve panayırdaki sığır ve mandalar karantinaya alınır. Hastalar ve hastalıktan şüpheliler hayvan sağlık zabıtası komisyonu kararı ile tazminatlı olarak öldürülür ve imha edilir. Bulaşmadan şüpheliler 21 gün gözetimde tutulur. Müşahede müddeti sonunda hastaliksız bulunanlar aşılanarak serbest bırakılır.

m) Sığır vebası hastalığının kombina, mezbaha ve kesim yerlerindeki sığırlarda çıkması durumunda, hastalar ve hastalıktan şüpheliler tazminatlı olarak öldürülür ve imha edilir. Diğer manda ve sığırlar kestirilir. Etleri hakkında bu Yönetmelik ve Etlerin Teftiş Talimatına göre işlem yapılır. Deri ve tırnakları dezenfekte edildikten sonra serbest bırakılır.

n) Hasta veya hastalıktan şüpheli hayvanlarla temas edenlerin ellerini, elbise ve ayakkabılarını dezenfekte etmeleri zorunludur. Hastalara ait eşya ve malzemeler, nakilde kullanılan vasıtalar dezenfekte edilmedikçe kullanılmaz. Hasta hayvanların buldukları yerin zemini, duvarları, yemlikleri, bölmeleri, dezenfekte edildikten sonra kullanılır. Hastalıklı yerdeki hayvan yemleri karantina dışına çıkarılmadan tek tırnaklı hayvanlara yedirilebilir.

o) Sığır vebası hastalığı Türkiye'ye sınırı olan devletlerde veya başka ülkelerde çıktığında yurt içinde tesis edilecek tampon bölgeler ile koruyucu aşılama programı Bakanlıkça düzenlenir. Bakanlık il müdürlükleri sığır vebası koruyucu aşılama programını bütün imkanlarını ve personelini görevlendirerek öncelikle uygulamak zorundadır.

p) Sığır vebası hastalığı sebebi ile konulan karantina son ölüm veya iyileşmeden 30 gün sonra gerekli dezenfeksiyon yapılarak kaldırılır.

Şap Hastalığı

Şap hastalığı çıktığında hayvan sağlık zabıtası komisyonu toplanır; "Yönetmeliğin Birinci Kısımının Dördüncü Bölümündeki hastalık çıkışında alınacak genel tedbirleri ve hastalığın durumuna göre aşağıdaki özel tedbirleri kararlaştırır.

a) Şap hastalığı çıkan yer ile su ve meraları müşterek olan köyler karantina altına alınır. Geçit noktalarına hastalığın adı yazılı levhalar asılır. Hastalık aynı zamanda birkaç köyde veya mahalde çıkmış ise hepsini içine alan genel bir kordon konur.

b) Şap hastalığının tipini tespit için usulüne göre alınan hastalıklı numune derhal Şap Enstitüsüne gönderilir. Şap Enstitüsü hastalığın tipini belirler ve gerekli aşığı il veya ilçe müdürlüğüne gönderir. Hastalık mikrobunun durumu dikkate alınarak, hasta ve hastalıktan şüpheli hayvanlar dışındakiler aşılanır.

c) Şap hastalığı çıkan yerdeki hayvan park, pazar ve panayırı kordon sahası içinde ise çift tırnaklı hayvanlara kapatılır. Hastalık yayılma özelliği gösteriyorsa il hayvan sağlık zabıtası komisyonu kararıyla ildeki bütün hayvan pazar ve panayırları çift tırnaklı hayvanlara kapatıldığı gibi çift tırnaklı hayvanlarla yapılan sevkıyat ve nakliyat yasaklanır.

d) Hastalık bir köyde, mahalde veya ahırda çıktığında, buraların dışında bulunan yerlerdeki hayvanlara bulaşması mümkün değilse buralarda sınırlı karantina konur. Hastaların, hastalıktan ve bulaşmadan şüphelilerin hastalık tamamen sönüncüye kadar dışarıyla teması önlenir.

- e) Karantina altına alınan yerden çift tırnaklı hayvanlar ile ot saman gibi hayvan yemlerinin ve hayvan maddelerinden tırnak, boynuz ve derinin çıkarılması yasaktır. Sütün kaynatıldıktan sonra çıkarılmasına izin verilir.
- f) Karantinaya alınan yerlerden transit olarak geçirilecek hayvanlar kapalı vasıtalarla nakledilirler. Hayvanlar karantina bölgesini geçinceye kadar su ve yem vermek için vasitalardan indirilmez. İndirilenler derhal 15 gün karantinaya alınır.
- g) Hastalar, hastalıktan ve bulaşmadan şüpheliler sahibinin isteği halinde kapalı vasıta ile kesilmek için en yakın mezbahaya gönderilir. Et ve derileri hakkında bu Yönetmelik hükümleri uygulanır.
- h) Karantina bölgesindeki hastaliksız hayvanların kesilmek için kapalı vasıtalarla mezbahaya sevkine müsaade edilir. Ancak deri, boynuz ve tırnakları dezenfekte edildikten sonra serbest bırakılır. Hükümet veteriner hekimi gerekli kontrolleri yapmakla yükümlüdür.
- i) Şap hastalığının bulunduğu yerdeki tek tırnaklı hayvanların karantina bölgesi dışına çıkarılmasına tırnakları dezenfekte edildikten sonra müsaade edilir.
- j) Şap hastalığını takiple görevlendirilen hükümet veteriner hekimi hastalık tamamen sönüncüye kadar hastalıklı bölgeyi devamlı kontrol eder. Hayvan sahiplerine hastalık hakkında bilgi verir. Hastaların tedavisi için mümkünse ilaç yardımı yapar; ilacı nasıl kullanacaklarını öğretir.
- k) Şap hastalığı sebebi ile konulan karantina son hastanın iyileşmesinden veya ölümünden 15 gün sonra hükümet veteriner hekiminin kontrolünde yapılan dezenfeksiyonla kaldırılır.
- l) Bakanlıkça her yıl tespit ve ilan edilen mücadele bölgelerinde hastalığın varlığı ve tipi tespit edilen hayvanlar tazminatlı olarak öldürülür veya kestirilir. Hastalıktan ölen veya öldürülen hayvanlar iki metre derinliğindeki çukurlara üzerlerine sönmemiş kireç dökülerek gömülür. Mümkün olmadığı hallerde tamamen yakılarak imha edilir.
- m) Şap hastalığı ile mücadele için alınacak diğer karar ve tedbirler ile Bakanlıkça her yıl tespit ve ilan edilen mücadele bölgelerindeki uygulama esasları Bakanlıkça belirlenir.

Şarbon Hastalığı

Bir yerde şarbon hastalığının çıktığını haber alan hükümet veteriner hekimi hastalık bölgesine geldiğinde hastaları ayırır ve sağlam hayvanlardan ayrı bir yerde muhafaza altına alır. Hayvan sağlık zabıtası komisyonu kurulur. Komisyon hükümet veteriner hekiminin hastalık raporuna göre hastalık çıkış kararı alır ve hastalığı ilan eder.

- a) Hayvan sağlık zabıtası komisyonu kararına göre tespit edilen hastalıklı bölgenin giriş ve çıkış yerlerine "şarbon hastalığı vardır levhaları dikilir.
- b) Şarbon hastalığından ölen hayvanlar mümkünse yakılarak imha edilir veya iki metre derinliğindeki çukurlara, üzerlerine sönmemiş kireç dökülerek, derileri ile birlikte gömülür. Hastalıktan ölen hayvanlara ait maddelerin çevreyi bulaştırmaması için hükümet veteriner hekimi gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.
- c) Hasta ve hastalıktan şüpheli hayvanların yem ve su kapları buldukları yerden dışarı çıkarılmaz ve diğer hayvanlar için kullanılmaz. Hasta ve hastalıktan şüpheli hayvanların bulunduğu yere çıplak ayakla girilmez. Hayvan bakıcılarının ellerinde ve açık yerlerinde yara bulunmamalıdır.
- d) Hasta ve hastalıktan şüpheli hayvanların kesilmesi ve etlerinin tüketilmesi yasaktır. Deri, kıl, yapağı, boynuz ve tırnaklarına el konulur ve imha edilir.

- e) Hasta ve bulaşmadan şüpheli hayvanların sütü, yapağı ve kılları imha edilir.
- f) Şarbon hastalığı yoldaki sürülerde ve hayvanlarda nakledilirken çıkmışsa hastalar ayrılır. Hastalısız hayvanlar ayrı bir yerde karantinaya alınır. Beş gün içinde hastalısız hayvanlardan yeni bir hasta tespit edilmez ise sürünün yer değiştirmesine izin verilir.
- g) Şarbon hastalığından ölen hayvanlara otopsi yapılmaz. Ancak marazi madde almak için kadavralar gömülecek çukurun içinde açılır. İşlem tamamlandıktan sonra derhal sönmemiş kireç dökülerek gömülür.
- h) Şarbon hastalığının sönüşüne kadar karantina bölgesine aşısız tektırnaklı, sığır, koyun, keçi ve domuzların girmesi yasaklanır. Şarbon hastalığına karşı aşılanmış hayvanların girişine izin verilir.
- i) Karantina bölgesinden mezbahaya sevk edilmek istenen büyük ve küçük baş hayvanlar hükümet veteriner hekimince muayene edilir. Hastalısız oldukları tespit edilen hayvanlar derhal kesilmek üzere kapalı vasıtalarla en yakın mezbahaya gönderilir. Hükümet veteriner hekimi durumu mezbaha veteriner hekimine bildirir.
- j) Şarbon hastalığı insanlara da bulaşabileceğinden, hükümet veteriner hekimi hastalık hakkında hayvan sahiplerine ve mahalli sağlık teşkilatına bilgi verir.
- k) Şarbon hastalığı mikrobu ile bulaşık mera ve su kaynaklarına hayvanların girmesi yasaklanır. Bu yerlerde otlatılmasında ve sulanmasında zaruret olan hayvanlar şarbon hastalığına karşı aşılanır ve aşılardan 15 gün sonra bulaşık bölgeye girmelerine müsaade edilir.
- l) Şarbon mikrobu ile bulaştığından şüphe edilen hayvan yemleri laboratuvar sonuçlarına göre değerlendirilir. Müspet çıkanlar imha edilir.
- m) Şarbon hastalığı çıkan veya hasta ve hastalıktan şüpheli hayvanların muhafaza edildiği ahır ve ağıllara; buralardaki eşya ve malzemeler, hayvan yemleri ve maddeleri ile artıkları dezenfekte edildikten sonra hastalısız hayvan konulmasına müsaade edilir.
- n) Şarbon hastalığında konulan karantina son ölüm veya iyileşmeden 15 gün sonra gerekli dezenfeksiyon yapıldıktan sonra kaldırılır.

Sığırlarda Tüberküloz

Ticari amaçla süt sığırcılığı yapılan yerlerdeki ineklerin sistematik muayenelerinde veya tüberkülin testi yapıldığında yahut Bakanlıkça uygulamaya konulan projelerle ilgili çalışmalarda tüberküloz hastalığı tespit edildiğinde hayvan sağlık zabıtası komisyonu toplanır. Hükümet veteriner hekimince düzenlenen hastalık raporuna göre hastalık çıkış kararı alınır ve ilan edilir.

- a) Tüberkülozlu hayvanlar tazminatlı olarak kestirilir. Etleri hakkında bu yönetmelik ve Etlerin Teftiş Talimatı'na göre işlem yapılır.
- b) Tüberküloz hastalığı tespit edilen hayvanla bir arada bulunan damızlık sığırlara tüberkülin testi uygulanır. Test neticesi müspet olanlar aynı şekilde tazminatlı olarak kestirilir.
- c) Yurt dışından getirilen damızlık sığırlara mahallinde veya tahaffuzhanede uygulanan tüberkülin testinin neticesi menfi ise gittikleri yerlerde iki ay sonra tekrar tüberkülin testi yapılır. Bu testte de menfi sonuç verenler hastalısız kabul edilir.
- d) Süt sığırcılığı yapanlar her yıl ineklerini tüberküloz hastalığı bakımından muayeneye ve tüberkülin testi yaptıрмаğa mecburdur. Hükümet veteriner hekimi hastalısız hayvanlar için

sağlık belgesi düzenler ve sahibine verir. Bu testi yaptırmayan hayvan sahipleri, haklarında kanuni işlem yapılmak üzere savcılığa bildirilir.

e) Tüberkülin testi uygulaması ve neticesi ile ilgili hususlarda Sığır Tüberkülozu Yönetmeliği uygulanır.

f) Tüberküloz hastalığı çıkan ahırlara dezenfekte edilmedikçe hayvan konulamaz. Hasta ve hastalıktan şüpheli sığırların yemleri ve maddeleri yakılarak veya gömülerek imha edilir. Süt kapları buharla yahut ilaçla dezenfekte edilir.

g) Tüberküloz hastalığı çıkan yerlerdeki ineklerin sütü çiğ olarak satışa verilmez.

h) Tüberkülozda karantina, hastalık çıkan ahır, ağıl veya yerle sınırlıdır. Hastalar dışındaki hayvanlarda test sonucu menfi ise test iki ay sonra tekrarlanır. İkinci test neticesi menfi olan hayvanlar hastalısız kabul edilir ve karantina dezenfeksiyon yapılarak kaldırılır.

Koyun ve Keçilerde Çiçek

Yurt içinde koyun ve keçilerde çiçek hastalığının çıktığını haber alan hükümet veteriner hekimi hastalık mahalline gelince hasta hayvanları muayene eder ve hastalık raporunu düzenler. Hayvan sağlık zabıtası komisyonu hastalık çıkış kararını alır ve hastalığı ilan eder.

a) Çiçek hastalığına yakalanmış koyun ve keçiler ayrı bir yerde muhafaza altına alınır. Hastalıktan şüpheliler müşahede altında tutulur. Hastalığın bulaşması tehlikesi olan bütün koyun ve keçilere çiçek aşısı uygulanır.

b) Çiçek hastalığından veya hastalık şüphesi altındaki hayvanlardan ölenler derileri ile birlikte yakılarak yahut derin çukurlara gömülmek suretiyle imha edilir.

c) Karantina bölgesine dışarıdan hayvan girmesine ve içeriden hayvan çıkarılmasına izin verilmez. Karantina kaldırılmaya kadar buradaki hayvanlar, yün ve derileri, hayvan yemleri ve maddeleri ile sürü köpeklerinin dışarı çıkarılması yasaklanır.

d) Hastalıklı veya hastalıktan şüpheli hayvanlarda kullanılan her türlü alet ve malzeme dezenfekte edildikten sonra karantina bölgesi dışına çıkarılmasına müsaade edilir.

e) Karantinaya alınan yerlerdeki hastalıktan ve bulaşmadan şüpheliler ile iyileşmiş hayvanların kapalı vasıtalarla en yakın mezbahada kesilmelerine izin verilir. Bulaşmadan şüpheli hayvanların yün, deri, tırnak ve boynuzlarının dezenfekte edilmesi zorunludur.

f) Hastalık çıkan yerlerdeki koyun ve keçilerin 10 gün içinde kesilecekleri tespit edilmişse bu hayvanlara aşı uygulanmaz.

g) Hastalıklı yerden izinsiz olarak çıkarılan sürüler bulunduğu yerde karantinaya alınır. Çıkarılanlar hakkında kanuni işlem yapılmak üzere savcılığa müracaat edilir.

h) Çiçek hastalığına yakalanmış hayvanlarda iyileşenler 15 gün bekletildikten sonra dezenfekte edilerek hastalısız hayvanların yanına gönderilir.

i) Koyun veya keçi çiçek hastalığına yakalanmış hayvanların buldukları yerlere giren bakıcıların çıkışlarında gerekli dezenfeksiyonu yapmaları zorunludur.

j) Hastalık çıkan yerlerdeki hayvan yemlerinin buradaki hayvanlar tarafından tüketilmesine müsaade edilir.

k) Koyun veya keçi çiçek hastalığı sebebiyle alınan karantina tedbirleri son iyileşme veya ölümden 60 gün sonra kaldırılır.

Ruam Hastalığı

Tektırnaklı hayvanlardaki burun akıntısı, burunda ülser, çene altı lenf yumrularının ağrısız şişkinliği veya deride ağrısız şişkinlikler yahut sebepsiz zayıflayan, vücut harareti değişiklik gösteren, öksüren ve yapılan tedaviye cevap vermeyen, testisleri şişmiş ve iltihaplı hayvanlara talimatnamesindeki esaslara göre mallein tatbik edilir. Sonuç müspet ise hükümet veteriner hekimi hastalık raporu düzenler. Toplanan hayvan sağlık zabıtası komisyonu hastalık çıkış kararı alır ve ilan eder.

a) Mallein uygulaması sonunda hasta oldukları anlaşılan tektırnaklı hayvanlar tazminatlı olarak öldürölür ve imha edilir.

b) Hastalıktan ve bulaşmadan şüpheli hayvanlar hakkında talimatnamesindeki hususlar uygulanır.

c) Hasta, hastalıktan ve bulaşmadan şüpheli hayvanların kesilmesine ve etlerinin tüketimine izin verilmez.

d) Ruam hastalığından ölen veya öldürölmesine karar verilen hastalar kapalı vasıtalarla gömölcekleri yahut yakılacakları yere sevk edilir. Nakil sırasında burun akıntılarının çevreye bulaşmaması için gerekli tedbirler alınır. Kadavralar üzerine sönmemiş kireç dökölerek derin çukurlara gömölür. Nakilden sonra vasıtaların dezenfekte edilmesi mecburidir.

e) Ruam hastalığı çıkan veya hasta hayvanların muhafaza edildiği ahıra dışarıdan hayvan sokulmasına izin verilmez; her türlü eşya alet ve malzeme ile hayvan yemlerinin çıkarılması yasaklanır, hasta hayvanlara ait gübreler yakılır.

f) Bakanlıkça hazırlanan program ve projelere göre hastalıksız oldukları tespit edilen tektırnaklı hayvanlara hükümet veteriner hekimince bir belge verilir. Alım ve satım sırasında bunun gösterilmesi zorunludur. Taşımada çalıştırılan tektırnaklı hayvanların altı ayda bir hükümet veteriner hekimine muayene ettirilmesi mecburidir.

g) Bulaşmadan şüpheli olarak müşahedeye alınan hayvanların buldukları yerden çıkarılmaları yasaktır. Çıkarılmaları halinde yeni götördükleri yerdeki hastalığa yakalanabilecek hayvanlarla birlikte karantinaya alınır. Sahibi hakkında Kanunun cezai hükümleri uygulanır.

h) Hasta, hastalıktan ve bulaşmadan şüpheli hayvanların buldukları yerdeki yemlikler, zemin ve duvarlar ile alet, eşya ve malzemeler mümkünse eldiven geçirilerek veya kimyevi maddelerle dezenfekte edildikten sonra kullanılır. Dezenfekte edilen ahırlara bir hafta sonra hayvan konulur.

i) Ruam hastalığı insan sağlığı için tehlikeli olduğundan hastaların buldukları yerlere derilerinde yara olanların girmesine izin verilmez.

j) Yönetmelikte yer almayan hususlarda Ruam Savaş Yönetmeliği uygulanır.

k) Ruamda karantina hastalık çıkan ahır veya yerle sınırlıdır. Hastalar dışındaki hayvanlarda test sonucu menfi ise test 21 gün sonra tekrarlanır. İkinci test sonucu menfi olanlar hastalıksız kabul edilir ve karantina dezenfeksiyon yapılarak kaldırılır.

Durin Hastalığı

Veteriner hekimce yapılan muayenede durin hastalığına yakalandığı anlaşılan veya hastalıktan şüphe edilen tektırnaklı hayvanlar derhal ayrı bir yerde muhafaza altına alınır. Hastalığı haber alan hükümet veteriner hekimi hastalık çıkış raporunu düzenler. Hayvan sağlık zabıtası komisyonu hükümet veteriner hekiminin raporunu inceleyerek hastalık çıkış kararı alır ve ilan eder.

- a) Hasta ve hastalıktan şüpheli tektırnaklı hayvan cinsi temastan alıkonur ve ayrı bir yerde muhafaza edilir. Hastaların bir yıl içerisinde cinsi temasta bulunduğu aygır veya kısraklar tespit edilerek sahipleri yanında bir yıl müşahede altında bulundurulur. Müşahede müddeti sonunda hastaliksız olduklarına hükümet veteriner hekimince karar verilenler serbest bırakılır.
- b) Durin hastalığı tedavi edilmeyecek derecede ilerlemiş aygır ve kısraklar hayvan sağlık zabıtası komisyonu kararı ile tazminatsız öldürülür ve imha edilir.
- c) Durin hastalığı bir bölgenin birkaç yerindeki tektırnak hayvanlarda çıktığında bölgedeki bütün tektırnaklı hayvanların hükümet veteriner hekimince muayene edilmesi mecburidir.
- d) Durin hastalığına yakalanmış aygırlar kastre edilir, kısrakların tedavi edilmiş olsalar bile-damızlıkta kullanılması yasaklanır. Hastalığın yaygın olduğu yerlerde bir yaşındaki erkek ve iki yaşındaki dişi hayvanlar da muayene edilir.
- e) Durin hastalığına yakalanmış veya hastalıktan şüpheli hayvanlar iki haftada bir hükümet veteriner hekimince muayene edilir. Bunların buldukları yerden ayrılmaları yasaklanır.
- f) Hastalığın bulaşmasından şüphe edilen tektırnaklı hayvanlar buldukları yerden çıkarılmaz ve yavru almak için çiftleşmede kullanılmaz. Bulaşmadan şüpheli hayvan sayısı fazla ise hastalık bölgesinde muayene istasyonu kurulur. Hayvan sahipleri hayvanlarını muayene istasyonuna getirmek zorundadır.
- g) Hastalık çıkan yerdeki bulaşmadan şüpheli hayvanların başka yerlere götürülmelerinde zaruret varsa hükümet veteriner hekimince karar verilir ve gittikleri yerin il veya ilçe müdürlüğü haberdar edilir.
- h) Hasta veya hastalıktan şüpheli tektırnaklı hayvan özel veya kamu kuruluşuna ait ise, idaresine bilgi verilir. İdare, hayvan sağlık zabıtası komisyonunun kararlarına uymakla yükümlüdür.
- i) Durin hastalığında bir yıl süre ile müşahedeye alınan hayvanlardan, hasta ve hastalıktan şüpheli erkekler kastre edilip, kısraklar öldürüldükten sonra dezenfeksiyon yapılarak karantina tedbirleri kaldırılır.

Sığır Brucellozu

İneklerde yavru atma şeklinde hastalık görüldüğünde ilgililerce mülki makamlara veya Bakanlık il ve ilçe müdürlüğüne bildirilir. Hükümet veteriner hekimi hastalık çıkan yerde gerekli muayeneyi yapar ve laboratuvar raporuna istinaden hastalık çıkış raporunu düzenler. Hayvan sağlık zabıtası komisyonu hastalık çıkış kararı alır ve ilan eder.

- a) Yavru atan inekler ayrı bir yerde muhafaza altına alınır ve laboratuvara talimatnamesine göre marazi madde gönderilir.
- b) Hasta ve hastalıktan şüpheli hayvanlarla bir arada bulunan diğer bütün sığırlar bulaşmadan şüpheli olarak talimatnamesine göre hükümet veteriner hekimince muayene edilir.
- c) Laboratuvar muayenesi neticesinde bruselloz hastalığına yakalandıkları anlaşılan hayvanlar ile bunların ait oldukları sürülerdeki, köy, ahır yahut meradaki bütün hayvanlar hastalıktan şüpheli olarak müşahedeye alınır. Altı ayda bir kan serumu veya sütlerinin serolojik muayenesi yapılır. Bir yıl içinde hiç bir yavru atma olayı görülmez ve son iki altı aylık kan serumları menfi bulunur ise bu hayvanlar hastaliksız sayılır.
- d) Laboratuvar muayenesi sonucunda bruselloz hastalığına yakalandığı anlaşılan damızlık boğalar dışındaki sığırlar tazminatlı olarak kestirilir. Et ve sakatatı hakkında Yönetmelik ve Etlerin Teftiş Talimatına göre işlem yapılır.

- e) Damızlık olarak kullanılan boğaların altı ay ara ile üç defa kan serumlarının muayene ettirilmesi zorunludur. Laboratuvar muayenesi sonucu hastalık tespit edilen boğalar damızlıkta kullanılmaz; kastre edilir.
- f) Hastalık çıkan sürülerde bir yaşından aşağı sığırlar ayrılıp ayrı bir sürü meydana getirilir. Mümkün olmadığı hallerde hastaliksız hayvanlarla bir arada bulundurulur.
- g) Hastalıklı ve bulaşmadan şüpheli inekler ayrı yerlerde muhafaza edilir ve bu sürülerin sağımı, sağlam hayvanlardan ayrı olarak ayrı kişiler ve vasıtalarla yapılır. Sütlerin birbirine karıştırılması yasaktır. Laboratuvar muayenesinde sütlerinde mikrop bulunan ineklerin sütleri imha edilir. Mikrop bulunmayan sütlerin kaynatılarak veya pastörize edilerek yahut yoğurt olarak tüketimine izin verilir. Hastalıklı ineklerin sağımı sırasında sütlerinin yerlere ve çevreye dökülmesine müsaade edilmez. Buzağı ve danaların hastalıklı ineklerin sütünü emmesi önlenir.
- h) Hastalık çıkan sürülerdeki ineklerin doğumları bu iş için ayrılan yerde yaptırılır. Doğumdan sonra vajen akıntıları bitinceye kadar aynı yerde bırakılır. Sonra arka kısımlar ve ayakları dezenfekte edilerek doğum yaptığı yerden çıkarılır ve geldiği sürüye katılır.
- i) Bruselloz hastalığına yakalanmış hayvanlardan çok zayıf olanlarının etleri kesildikten sonra imha edilir. Diğer etler hakkında Yönetmeliğe ve Etlerin Teftiş Talimatına göre işlem yapılır.
- j) Bruselloz hastalığı mücadelesinde bu Yönetmelikte yer almayan konularda Brusellosis Mücadele Talimatnamesine göre işlem yapılır.
- k) Brusellozda karantina hastalık çıkan ahır veya yerle sınırlıdır. Bruselloz tespit edilen yerde bir yıl içinde hiçbir yavru atma olayı görülmez ve son iki altı aylık kan muayeneleri menfi bulunur ise, bu yerdeki hayvanlar hastaliksız sayılır. Dezenfeksiyondan sonra karantina tedbirleri kaldırılır.
- l) Bruselloz hastalığı ile ilgili aşılama programı ve kullanılacak aşı Bakanlıkça belirlenir. Bruselloz aşısı tatbik olunan hayvanlar verilen talimata göre işaretlenir.
- m) Ticari amaçla süt inekçiliği yapan işletmelerin bruselloz hastalığı bakımından muayene ve kontrolleri Bakanlıkça verilen talimata göre yapılır.

Koyun ve Keçi Brusellozu Hastalığı

Koyun ve keçilerde laboratuvar raporuna istinaden bruselloz hastalığı tespit edildiğinde veteriner hekim hastalık çıkış raporu düzenler. Hayvan sağlık zabıtası komisyonu hastalık çıkış kararı alır ve ilan eder.

- a) Yavru atan hayvanlar sağlamlardan ayrılır. Hastalık çıkan sürünün sütlerinin kaynatıldıktan sonra tüketimine izin verilir.
- b) Hastalığın sağlamlara bulaşmasını önlemek için atık yavru zarları yakılıp imha edilir. Ahır ve ağıllarda dezenfeksiyon yapılır.
- c) Hastalık bulaşma ihtimali olan hastaliksız koyun ve keçilere, prospektüsünde yazılı şartlara dikkat edilerek, aşı yapılır. Aşı yapılan hayvanlar işaretlenir.
- d) Karantinaya alınan hastalıklı bölgeye çift tırnaklı hayvanların girmesi yasaklanır.
- e) Koyun ve keçilerde bruselloz hastalığı ile mücadele etmek için Bakanlıkça hazırlanacak program ve projelere göre koyun, keçi, kuzu ve oğlaklara aşı uygulanır. Kuzu ve oğlak aşılamalarına ertesi yıllarda da devam edilir.
- f) Bruselloz hastalığı çıkan koyun ve keçi sürülerindeki koç ve tekeler enenir ve damızlıktan çıkarılır.

g) Koyun ve keçilerde çıkan bruselloz hastalığı sebebiyle alınan karantina tedbirleri hastalık çıkan ağıl veya yerle sınırlıdır. Son yavru atmadan otuz gün sonra dezenfeksiyon yapılarak karantina tedbirleri kaldırılır.

Tavuk Vebası Hastalığı (Avian Influenza)

Tavuk vebası hastalığının çıktığını haber alan hükümet veteriner hekimi hastalık mahallinde gerekli muayene ve incelemeleri yapar, laboratuvar raporuna istinaden hastalık çıkış raporunu düzenler. Hayvan sağlık zabıtası komisyonu hastalık çıkış kararını alır ve ilan eder.

a) Tavuk vebası hastalığının çıkmış olduğu yere hükümet veteriner hekimi gelinceye kadar ölen kanatlılara ait kadvralar saklanır. Kokuşanlar yakılarak veya gömülerek imha edilir. Hastalık çıkan yere gelen hükümet veteriner hekimi teşhis için laboratuvara marazi madde gönderir.

b) Laboratuvar sonucu gelinceye kadar geçici kordon konularak hasta kanatlılar ile bulaşmadan şüpheli kanatlılar ayrı bir yerde bulundurulur. Hastaliksız kanatlıların hastalarla teması önlenir.

c) Hasta ve hastalıktan şüpheli kanatlıların bulunduğu yere bakıcı ve ilgililerden başkasının girmesine izin verilmez, bakıcıların diğer kümeslerle ilişkisi kesilir. Buralarda gerekli dezenfeksiyon tedbirlerinin alınması zorunludur.

d) Hastalık çıkan bölgenin giriş ve çıkışlarına tavuk vebası yazılı levhalar asılır. Karantinaya alınan yerlere evcil ve yabancı hiçbir kanatlı hayvan sokulmaz ve buralardan başka yerlere de kanatlı hayvan nakline izin verilmez. Hastalık çıkan kümes veya çiftlikteki tüm kanatlılar imha edilir.

e) Hastalık sebebi ile karantinaya alınan yerlerden yumurta, kanatlı gübresi, tüyü ve yemlerin dışarı çıkarılması yasaklanır, bu hayvan maddeleri imha edilir.

f) Nakliyat sırasında kanatlılarda veba hastalığından şüphe edildiğinde bütün hayvanlar bulunduğu yerin il ve ilçe müdürlükleri tarafından karantinaya alınır. Hastalığın kesin tespiti yapıldığında da tüm kanatlı ve altlıklar imha edilir.

g) Hastalık çıkan kümeslerde karantina tedbirleri son imhadan 21 gün sonra gerekli dezenfeksiyonlar yapılarak kaldırılır.

h) Yurt dışından hudut giriş kapılarına getirilen tavuklarda veba hastalığı tespit edildiğinde buldukları yerde imha edilir.

i) Tavuk vebası hastalığı mücadelesinde bu Yönetmelik'te yer almayan hususlarda Tavuk Vebası Korunma ve Mücadele Talimatnamesi'ne göre işlem yapılır.

Newcastle (Yalancı Tavuk Vebası) Hastalığı

Serbest yaşayan yabancı kanatlılar hariç, diğer kanatlılarda Newcastle (Yalancı Tavuk Vebası) hastalığı görüldüğünde, aşağıda belirtilen tedbirler uygulanır.

a) Kanatlılarda Newcastle hastalığı veya şüphesinin olduğunu haber alan hükümet veteriner hekimi derhal hastalık mahalline gider.

b) Hükümet veteriner hekimi hastalık mahallinde gerekli muayene ve epidemiyolojik araştırmaları yapar, hastalığa el koyarak gerekli gördüğü tedbirleri aldirtir ve kesin teşhis için usulüne uygun olarak marazi madde alarak laboratuvara gönderir.

c) Laboratuvar raporuna göre Newcastle hastalığı çıkması durumunda, hükümet veteriner hekimi hastalık çıkış raporunu düzenler, derhal mahalli Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyonunu

toplar. Komisyon, hükümet veteriner hekiminin raporuna istinaden hastalık çıkış kararı alır ve ilan eder.

d) Hastalık çıkan bölgenin giriş ve çıkışlarına “BURADA NEWCASTLE (YALANCI TAVUK VEBASI) HASTALIĞI VAR” yazılı levhalar asılır. Karantinaya alınan bölgeye, kanatlı hayvan ve bunlara ait her çeşit maddenin girişi ve bunların bölgeden çıkışı mahalli Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyonunun iznine tabidir. Ancak karantina bölgesi içinde hastalık belirtisi göstermeyen kanatlılara kesim için izin verilerek, hükümet veteriner hekiminin gözetiminde kesime gönderilir.

e) Newcastle hastalığının çıktığı bölgede, hastalığın yayılmasına sebep olabilecek kanatlıların dışındaki diğer hayvanların, bunlarla ilgili her çeşit ürün ve malzemenin nakli de, mahalli Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyonunun iznine tabidir.

f) Hastalığın çıktığı işletmede bulunan kanatlı hayvanların tamamı geciktirilmeden olay yerinde öldürülür. Ölen yada öldürülen tüm kanatlı hayvanlar ile yumurtalar imha edilir. Bütün bu işlemler hastalığın yayılışını en aza indirecek şekilde yürütülür.

g) Hastalığın çıktığı işletmedeki kanatlı yemleri, altlık, gübre ve violler gibi kontaminasyon riski taşıyan hayvan maddeleri ve malzemeleri imha edilir ya da uygun olarak işleme tabi tutulur. Newcastle hastalığı virüsünün imhasına yönelik bu işlemler, hükümet veteriner hekiminin direktiflerine uygun olarak yürütülür.

h) Hastalığın çıktığı işletmeden, hastalığın inkübasyon periyodu sırasında, kesime gönderildiği anlaşılan kanatlı hayvanların etleri saptanır ve imha edilir.

i) Hastalığın çıktığı işletmeden, hastalığın inkübasyon periyodu sırasında sevk edilen kuluçkalık yumurtalar veya tam olarak dezenfekte edilmeden sevk edilen sofralık yumurtalar tespit edilerek imha edilir, fakat tespit edilen kuluçkalık yumurtalardan kanatlı hayvanlar çıktı ise, bunlar da resmi olarak gözlem altında tutulurlar.

j) Nakliyat sırasında kanatlılarda Newcastle hastalığından şüphe edildiğinde bütün hayvanlar bulunduğu yerin İl ve İlçe Müdürlükleri tarafından karantinaya alınır. Hastalığın kesin tespiti yapıldığında da tüm kanatlı ve altlıklar imha edilir.

k) Hastalık çıkan işletmede karantina tedbirleri son imha ve dezenfeksiyondan 21 gün sonra kaldırılır. Güvercin ve diğer kafes kuşlarında ise (f) ve (g) bentlerindeki uygulamaları takiben uygun temizlik ve dezenfeksiyondan sonra en az 21 gün veya bu kontrol ve eradikasyon önlemlerinin uygulanamaması durumunda ise en az 60 gün süreyle karantina tedbirleri uygulanır.

l) Yurt dışından hudut giriş kapılarına getirilen kanatlılarda Newcastle hastalığı tespit edildiğinde, buldukları yerde imha edilirler.

m) Newcastle hastalığı mücadelesinde, bu Yönetmelik’te yer almayan hususlarda Bakanlık tarafından çıkartılan yönetmelik ve talimatlar uygulanır.

Kanatlı Tifosu (Tavuk Tifosu) ve Pullorum Hastalıkları

Kanatlı Tifosu ve Pullorum Hastalıklarında aşağıda belirtilen tedbirler uygulanır.

a- Kanatlı Tifosu (Tavuk Tifosu) Hastalığı;

1) Kanatlılarda tifo (*Salmonella gallinarum*) hastalığının çıktığını haber alan hükümet veteriner hekimi hastalık mahallinde gerekli muayene ve incelemeleri yapar ve gerekli gördüğü tedbirleri alır.

- 2) Kanatlı tifosu hastalığından şüphe edilen sürülerden alınan ölü veya hasta hayvanlardan bir kaç tanesi kesin teşhis için, usulüne uygun olarak laboratuvara gönderilir. Laboratuvara hasta ve ölü hayvan gönderilmesinin mümkün olmadığı durumlarda; hastalıklı kanatlılara ait iç organlar, uzun kemikler, gaita, kloakal swaplar, yumurta ve kan serumları laboratuvara gönderilir.
- 3) Laboratuvar raporuna istinaden veteriner hekim hastalık çıkış raporunu düzenler, derhal mahalli hayvan sağlık zabıtası komisyonunu toplar, komisyon hükümet veteriner hekiminin raporuna istinaden hastalık çıkış kararı alır ve ilan eder.
- 4) Laboratuvar muayenesine göre bu hastalığın tespit edildiği kümeslerde, ölen kanatlılar gömülür veya yakılarak imha edilirler. Enfeksiyondan şüpheli genel durumu bozuk olan kanatlılar da imha edilirler.
- 5) Hastalığın tespit edildiği ticari kümeslerdeki yumurtacı veya broiler sürülerinde laboratuvar muayenesi 21 gün ara ile tekrarlanır. Son iki muayenenin menfi çıkması halinde sürü hastaliksız kabul edilir.
- 6) Bu hastalığın tespit edildiği kümeslerdeki sürüler damızlık olarak kullanılmaz.
- 7) Damızlık sürülerde söz konusu hastalığın tespit edilmesi durumunda, bu Yönetmelikte yer almayan hususlarda Bakanlıkça çıkarılan yönetmelik ve talimatlar uygulanır.
- 8) Yurtdışından ithal edilen yumurtalar ve canlı kanatlı hayvanlar, yurda sokuldukları yerde bu hastalık bakımından laboratuvar muayenesine tabi tutulur.
- 9) Kanatlı tifosu sebebiyle alınan karantina tedbirleri, (5) numaralı alt bentteki şartlar yerine getirildikten sonra dezenfeksiyon yapılarak kaldırılır.

b- Pullorum Hastalığı;

- 1) Kanatlılarda pullorum (*Salmonella pullorum*) hastalığının çıktığını haber alan hükümet veteriner hekimi hastalık mahallinde gerekli muayene ve incelemeleri yapar ve gerekli gördüğü tedbirleri alır.
- 2) Pullorum hastalığından şüpheli sürülerden alınan ölü veya hasta hayvanlardan bir kaç tanesi kesin teşhis için, usulüne uygun olarak laboratuvara gönderilir.
Laboratuvara hasta ve ölü hayvan gönderilmesinin mümkün olmadığı durumlarda; hastalıklı kanatlılara ait iç organlar, uzun kemikler, gaita, kloakal swaplar, yumurta ve kan serumları laboratuvara gönderilir.
- 3) Laboratuvar raporuna istinaden veteriner hekim hastalık çıkış raporunu düzenler, derhal mahalli hayvan sağlık zabıtası komisyonunu toplar, komisyon hükümet veteriner hekiminin raporuna istinaden hastalık çıkış kararı alır ve ilan eder.
- 4) Laboratuvar muayenesine göre bu hastalığın tespit edildiği kümeslerde ölen kanatlılar gömülürler veya yakılarak imha edilirler. Enfeksiyondan şüpheli genel durumu bozuk olan kanatlılar da imha edilirler.
- 5) Hastalığın tespit edildiği ticari kümeslerdeki yumurtacı veya broiler sürülerinde laboratuvar muayenesi 21 gün ara ile tekrarlanır. Son iki muayenenin menfi çıkması halinde sürü hastaliksız kabul edilir.
- 6) Bu hastalığın tespit edildiği kümeslerdeki sürüler damızlık olarak kullanılmaz.
- 7) Damızlık sürülerde söz konusu hastalığın tespit edilmesi durumunda, bu Yönetmelikte yer almayan hususlarda Bakanlıkça çıkarılan yönetmelik ve talimatlar uygulanır.
- 8) Yurtdışından ithal edilen yumurtalar ve canlı kanatlı hayvanlar, yurda sokuldukları yerde bu hastalık bakımından laboratuvar muayenesine tabi tutulur.

9) Pullorum hastalığı sebebiyle alınan karantina tedbirleri, (5) numaralı alt bentteki şartlar yerine getirildikten sonra dezenfeksiyon yapılarak kaldırılır.

Kuduz Hastalığı

Kuduz hastalığı çıktığını haber alan hükümet veteriner hekimi derhal hastanın bulunduğu yere gider ve hastalık çıkış raporu düzenler. Hayvan sağlık zabıtası komisyonu hastalık çıkış kararını alır ve ilan eder.

a) Kuduz hastalığına yakalanmış ve kuduz hayvan tarafından ısırılan hayvanlar tazminatsız olarak öldürülür ve imha edilir. Ancak, kuduz hayvan tarafından ısırılan hayvanların sahipleri öldürülmelerine rıza göstermez ise, en geç 5 gün içinde kuduz aşısı ile tedavi altına alınmak şartıyla, hayvan ne'ilerine göre bu Yönetmelikte belirtilen karantina süresince masrafları hayvan sahibine ait olmak üzere karantinaya alınır. Hükümet veteriner hekimi gerekli kontrolü yapmakla yükümlüdür.

b) Kuduz hastalığına yakalanmış hayvan, insanları da ısırılmış ise hükümet veteriner hekimi durumdan mahalli sağlık teşkilatını haberdar etmekle yükümlüdür. Isırma olayı mevcut olmasa bile il veya ilçe müdürlüklerinin hayvanlarda kuduz hastalığının çıktığını sağlık teşkilatına bildirmesi zorunludur.

c) Kuduz hastalığı çıkan yerdeki sahipsiz ve başıboş köpekler köylerde muhtar ve ihtiyar heyetince, kasaba ve şehirlerde belediye zabıtasınca tazminatsız olarak öldürülür ve imha edilir.

d) Kuduz hastalığının bulaşmasından şüphe edilen hayvanlar da tazminatsız olarak öldürülür ve imha edilir. Sahipleri öldürülmelerine rıza göstermez ise en geç 5 gün içinde kuduz aşısı ile tedavi altına alınarak et yiyenler, tektırnaklılar ve sığırlar altı ay; koyun, keçi, domuz ve kanatlılar üç ay masrafları sahibine ait olmak üzere karantinaya alınır. Hükümet veteriner hekimi gerekli kontrolü yapmakla yükümlüdür.

e) Kuduz hastalığından şüphe edilen hayvanlar şehir ve kasabalarda belediyeler, köylerde muhtarlıklar tarafından yaptırılan kapalı yerlerde 10 gün müddetle müşahedeye alınır. Müşahede sonunda kuduz hastalığının belirtisini göstermeyen hayvanlar hastaliksız sayılır. Müşahede masrafları sahibine aittir.

f) Kuduz hastalığına yakalanmış veya hastalıktan şüpheli bir köpek müşahede yerinden kaçır ve bulunamaz ise o mıntıkanın on kilometrelik çevresindeki sahipsiz ve başıboş köpekler öldürülür ve imha edilir. Sahipli köpekler zincire bağlanır. Çoban köpekleri sürülerin bulunduğu yerde serbest bırakılır.

g) Sahipli kedi ve köpeklerin kuduz hastalığına karşı aşılınması mecburidir. Şehirlerde belediyelerce, köylerde muhtarlıklarca sahipli köpek ve kedilerin kaydı tutulur. Bu kayıtlar hükümet veteriner hekimince denetlenir. Köpekler üç aylık kediler altı aylık olduklarında ilk defa aşılırlar. Her yıl aşı tekrarlanır. Aşılınan hayvanlar için aşı belgesi düzenlenir. Belgesizler öldürülür ve imha edilir.

h) Kuduz hastalığından veya bulaşmadan şüphe edilen hayvanların buldukları yerin dışına çıkarılmasına izin verilmez. Bu hayvanların kesilmesi ve etlerinin tüketilmesi yasaktır, sütleri imha edilir.

i) Belediyeler ve köy muhtarlıkları kuduz hastalığından veya bulaşmadan şüpheli hayvanların müşahedeye alınabilecekleri yeri temin etmek zorundadır.

j) Kuduz hastalığına yakalanmış veya hastalıktan şüpheli hayvanların kadavraları, derileri ile birlikte imha edilir.

k) Kuduz hastalığının kesin teşhisi için, hastalığa el koyan veterinerlikçe ölen veya öldürülen hayvanın başı bolca tuzlanıp, plastik torbaya sardırılır. Teneke kutu içerisinde veya tahta kutuda laboratuvara gönderilir. Ambalaj üzerine kuduz kelimesinin belli olacak şekilde yazılması zorunludur.

l) Kuduz veya kuduz hastalığından şüphe edilen hayvan tarafından ısırılan hayvanlara beş gün içinde küratif aşı, tarifnamesine göre yapılır.

m) Kuduz hastalığı sebebi ile konulan karantina tedbirleri hastalığa yakalanan hayvan; et yiyen, tektırnaklı ve sığır ise altı ay sonra; koyun, keçi, domuz ve kanatlılarda üç ay sonra dezenfeksiyon yapılarak kaldırılır.

n) Kuduz hastalığı ile mücadele ilgili bakanlıklarla yapılacak müşterek çalışma esasları düzenlenecek protokollerle belirlenir.

At Vebası Hastalığı

At vebası hastalığının çıktığını haber alan hükümet veteriner hekimi hastalık çıkan yere gelir ve hastalık çıkış raporunu düzenler. Hayvan sağlık zabıtası komisyonu hükümet veteriner hekiminin raporunu inceler ve hastalık çıkış kararı alır ve ilan eder.

a) Hasta tektırnaklı hayvanlar ayrılır ve tazminatlı olarak öldürülür ve derileri ile birlikte imha edilir.

b) Hastalık çıkan yerin giriş ve çıkış noktalarına at vebası hastalığı levhası dikilir.

c) Karantina bölgesine tektırnaklı hayvanların girmesine izin verilmez; hastalık çıkan yerdeki tektırnaklı hayvanların ahırları sineklere karşı ilaçlanır.

d) Hastalıktan ve bulaşmadan şüpheli hayvanlar ayrı bir yerde muhafaza altında bulundurulur. Vücut hararetleri devamlı kontrol edilir. Vücut harareti yükselen ve vücutta ödem teşekkül eden, ağız ve burun akıntısı bulunan hayvanlar derhal tazminatlı olarak öldürülür ve imha edilir.

e) Hastalığın bulaşmasını önlemek için hastalık çıkan yerdeki ve civarındaki tektırnaklı sağlam hayvanlar at vebası aşısı ile aşılanır. Yurt içinde yapılacak koruyucu aşılama Bakanlıkça verilecek programa göre uygulanır.

f) At vebası hastalığından ölen veya öldürülen hayvanlar iki metre derinliğindeki çukurlara gömülür veyahut yakılarak imha edilir.

g) At vebası hastalığı sokucu sinekler vasıtası ile bulaştığından, hastalık çıkan yerlerdeki tektırnaklı hayvanların ahır ve pencereleri sinek geçirmeyen tellerle kapatılır ve hastalık süresince hayvanlar dışarı çıkarılmaz.

h) At vebası hastalığını bulaştıran sokucu sinekle su birikintileri ve bataklıkların bulunduğu yerlerde yaşadıklarından buralara tektırnaklı hayvan sokulmaz, mümkünse buraları ilaçlanır.

i) Yurdumuza sınır olan devletlerde veya başka ülkelerde at vebası hastalığı çıktığında tesis edilecek tampon bölgeler ve aşı uygulamaları Bakanlıkça belirlenir.

j) At vebası hastalığında konulan karantina tedbirleri son ölüm veya öldürülmeden 60 gün sonra dezenfeksiyon yapılarak kaldırılır.

Mavidil Hastalığı

Koyunlarda mavidil hastalığının çıktığını haber alan hükümet veteriner hekimi hastalık çıkan yere gelir ve hastalık çıkış raporunu düzenler. Hayvan sağlık zabıtası komisyonu hastalık çıkış kararı alır ve ilan eder.

- a) Hasta ve hastalıktan şüpheli koyunlar ayrılır. Bulaşmadan şüpheliler ayrı bir yerde muhafaza altına alınır.
- b) Mavidil hastalığının virüsünü sinekler taşıdığından hayvan ve hayvan barınakları ilaçlanır.
- c) Hastalığın sağlamlara bulaşmasını önlemek için mümkünse koyun sürüleri alçak ova ve bataklık yerlerden yüksek yerlere götürülür. Hastaliksız hayvanlara aşı uygulanır.
- d) Hayvanlar öğleden sonra ve geceleri kapalı yerlerde muhafaza edilir.
- e) Karantina bölgesine dışarıdan koyun keçi ve sığır sokulması ve çıkarılması yasaktır. Aşılansız koyunların bölgeye girmesine müsaade edilir.
- f) Mavidil hastalığı çıkan veya çıkma ihtimali olan bölgelerdeki koyunlara Bakanlıkça düzenlenen programa göre koruyucu aşı uygulanır.
- g) Mavidil hastalığında konulan karantina tedbirleri son iyileşme ve ölümden kırk gün sonra kaldırılır.

Koyun ve Keçi Vebası (PPR)

Koyun ve keçi vebası hastalığı tespit edildiğinde hastalığı söndürmek için genel tedbirlere ilave olarak hastalığın durumuna göre aşağıdaki özel tedbirler o yerin hayvan sağlık zabıtası komisyonunca kararlaştırılır.

- a) Koyun ve keçi vebası çıkan yer karantinaya alınır ve geçit yerlerine hastalık levhaları konur. Hastalıklı yerin pazarında küçükbaş hayvanların satışı yasaklanır.
- b) Hastalığın bulaşmasından şüphe duyulan hayvanlar dışında olan ve enfeksiyona açık çayır, mera, su ve yol ortaklığı bulunan küçükbaş hayvanlara attenué homolog PPR aşısı veya attenué sığır vebası aşısı tatbik edilir.
- c) Koyun ve keçi vebası hastalığının süratli bir şekilde yayılma gösterdiği durumlarda karantina bölgesindeki iskele, istasyon ve anayollarda küçükbaş hayvan sevkiyatı yasaklanır.
- d) Koyun ve keçi vebasından öldükleri kesin olması sebebiyle otopsi yapılmayan hayvanlarla, hastalık şüphesiyle otopsi yapılan hayvanlar da iki metre derinliğindeki çukurlara üzerine sönmemiş kireç dökülerek veya yakılarak gömülür.
- e) Koyun ve keçi vebası hastalığı çıktığında uygulanacak aşılama programı ve esasları Bakanlıkça tespit edilir ve valiliklere bildirilir.
- f) Koyun ve keçi vebası hastalığının çıkması sonucu karantinaya alınan yerlerden koyun, keçi, sığır, manda ve kanatlı hayvanlar ile saman, ot ve hayvan maddelerin çıkarılması yasaktır. Deve ve tektırnaklı hayvanlar ile sığır derilerinin dezenfekte edildikten sonra dışarı çıkartılmasına izin verilir.
- g) Nakliyat esnasında koyun ve keçilerde veba hastalığı saptandığında ilk varılacak iskele, istasyon veya diğer yerlerde hastalar, hayvan sağlık zabıtası komisyonu kararı ile 21 gün süreyle karantinaya alınır. Karantina altına alınan yerlerdeki sürülerin bakım ve iaşe masrafları sahipleri tarafından karşılanır.
- h) Hasta veya hastalıktan şüpheli hayvanlarla temas edenlerin ellerini, elbise ve ayakkabılarını dezenfekte etmeleri zorunludur. Hasta hayvanlara ait eşya ve malzemeler, nakilde kullanılan

vasıta lar de zen fekte edil medik çe kullan ılmaz. Hasta hayvan lar ın bul un du k lar ı yer in ze mi ni, du var lar ı, ye mi lik le ri, b ̄o ml e ri de zen fekte edil dik ten son ra kullan ılır. Has ta lık lı yer de ki ye mler tek tır nak lı hay van lar a ye di ri le bi lir.

i) Koyun ve keçi vebas ı has ta lı ğ ı T ̄ur ki ye 'ye s ın ır ı o lan de vlet le rde ve ya ba Őa ̄u k e le rde ̇ı kt ı ğ ın da yurt i ̇in de bel ir le ne cek tam pon b ̄o g e le r ile ko ru yu cu a Ő ı la ma pro gram ı Ba kan lık ̇a d ̄u zen len ir. Ba kan lık il m ̄u d ̄u r l ̄u k le ri koyun ve keçi vebas ı a Ő ı la ma pro gram ı nı b ̄u t ̄u n im kan lar ı nı ve per so nel ini g ̄o rev len di re rek ̄o n cel i kle uy gu la mak zo run da dır. j) Koyun ve keçi vebas ı has ta lı ğ ı se be bi ile ko nul an ka ran ti na, son ̄o l ̄u m ve ya iy i le Ő me den 30 g ̄u n son ra ge rek li de zen fek si yon ya pı lar ak kal dı rı lır.

Scrapie

Scrapie has ta lı ğ ın da a Ő a ğ ı da bel ir ti len ted bi rler uy gu lan ır.

a) Has ta lık ih bar ı nı alan h ̄u k ̄u met ve te ri ner he ki mi der hal has ta lık ma hal li ne gi der, has ta lık ma hal lin de ge rek li mu a ye ne le ri ya par. Scrapiden ̄o len ve/ve ya has ta hay van lar dan bi ri ve ya bir ka ̇ı us ̄u l ̄u ne uy gun o lar ak te Ő his i ̇in la bo ra tu va ra g ̄o n der i lir. La bo ra tu var so nu ̇ lar ı al ı nı nc a ya ka dar s ̄u r ̄u ve ya i Ő let me ge ̇i ci ko rdon alt ı na al ı nır.

b) Ge ̇i ci ko rdon alt ı nda ki hay van lar ge be ise ve te ri ner he kim ta raf ı ndan bel ir le nen bir yer de do ğ um es na sın da ve son ra ki 72 saat s ̄u re sin ce di ğ er t ̄u m hay van lar dan iz o le edil ir. Plasenta, plasental mebran par ̇a lar ı ve do ğ um sı vı lar ı ile bu la Ő ı cı alt lık uy gun Ő art lar da g ̄o m ̄u le rek ya da yak ı lar ak im ha edil ir. Do ğ um ya pı lan yer, hay van ı n ar ka k ı s ı m lar ı ve ay ak lar ı ve te ri ner he kim ko ntr ̄o l ̄u nde uy gun de zen fek tan lar la de zen fekte edil dik ten son ra hay van s ̄u r ̄u ye ka tı lır.

c)La bo ra tu var mu a ye ne si so nu cu scrapie Ő ̄u ph e si ort a dan kal kar sa, Ő ̄u ph e li hay van lar a ko nan ge ̇i ci ko rdon kal dı rı lır.

d) La bo ra tu var ra po ru na ba ğ lı o lar ak koyun ve ke ̇i ler de scrapie has ta lı ğ ı te spit edil di ğ in de hay van sa ğ lık za bi ta sı ko mi syo nu to plan a rak has ta lık ̇ı k ı Ő ka ra rı al ır ve ilan eder.

e) Has ta lık lı s ̄u r ̄u de t ̄u m koyun ve ke ̇i ler, ko nta mi ne ye mler, ta hta dan ya pı lı m ̐ t ̄u m ma te ry a le r ve ya bu la Ő ma a ra ̇ lar ı, em bri yo ve yum ur ta lar ı uy gun Ő e ki lde im ha edil ir. Uy gun de zen fek tan lar la ge rek li de zen fek si yon ya pı lı dı k tan son ra i Ő let me de ki ko rdon kal dı rı lır.

f) Has ta hay va na ait or i jin i Ő let me ve/ve ya risk alt ı nda ki hay van lar ı bel ir le mek ̄u ze re ara Ő tır ma ya pı lır. Risk alt ı nda ki s ̄u r ̄u ler de has ta lı ğ ın bel ir len me si du ru mu nda (e) ben di u ya rı nca i Ő lem ya pı lır.

g) Ba kan lık, has ta lık la il gi li ge rek g ̄o r d ̄u ğ u her t ̄u r l ̄u m ̄u ca de le es a s lar ı nı te spit ede rek va li li k le re bil di rir.

Sı ğ ı r lar ın S ̄u n ger im si Bey in Has ta lı ğ ı (BSE)

La bo ra tu var ra po ru na ba ğ lı o lar ak sı ğ ı r lar da BSE has ta lı ğ ı te spit edil di ğ in de hay van sa ğ lık za bi ta sı ko mi syo nu to plan a rak has ta lık ̇ı k ı Ő ka ra rı al ır ve ilan eder.

a) Bir i Ő let me de, BSE'li ve BSE'den Ő ̄u ph e li hay van lar te spit edil di ğ in de it laf edil ir ve yak ı lar ak g ̄o m ̄u l ̄u r.

b) BSE ta nı sı ko nan hay van lar la ge ̇ mi Ő te or tak ye m t ̄u ke ten hay van lar ın pe di gr i ka y ı t lar ı na "BSE Bu la Ő m ̐ Ő Ol a bil ir" Ő e ki lde bir if a de i Ő len ir ve BSE ta b lo su a ̇ ı s ı ndan bu hay van lar ya Ő a m lar ı boy un ca iz len ir.

c) Ba kan lık has ta lık la il gi li ge rek g ̄o r d ̄u ğ u her t ̄u r l ̄u m ̄u ca de le es a s lar ı nı te spit ede rek va li li k le re bil di rir.

Atların Enfeksiyöz Anemisi

Laboratuvar raporuna bağlı olarak atların enfeksiyöz anemisi hastalığı tespit edildiğinde hayvan sağlık zabıtası komisyonu toplanarak hastalık çıkış kararı alır ve ilan eder.

- a) Hastalıktan şüpheli atlardan usulüne uygun olarak alınan kan serumu ilgili laboratuvara gönderilir.
- b) Enfekte veya hastalıktan şüpheli olarak tespit edilen hayvanlar itlaf edilir ve derin çukurlara üzerlerine kireç dökülerek veya yakılarak gömülür. Bulaşmadan şüpheli olarak kabul edilen hayvanlar, sağlıklı hayvanlardan en az 200 metre mesafe uzaklıkta sinek invazyonuna karşı korunmalı mekanlarda barındırılır.
- c) Enfeksiyon, sokucu sinekler tarafından nakledilmesi sebebiyle sineklere karşı ilaçlamalar yapılır.
- d) Hasta, hastalıktan ve bulaşmadan şüpheli hayvanların buldukları yerdeki yemlikler, zemin ve duvarlar ile alet, eşya ve malzemeler dezenfekte edildikten sonra kullanılır.
- e) Bakanlık hastalıkla ilgili gerek gördüğü her türlü mücadele esaslarını tespit ederek valiliklere bildirir.
- f) Seropozitif hayvanlar işletmeden çıkartıldıktan 3 ay sonra bulaşmadan şüpheli hayvanlar serolojik muayeneye tabi tutulur, eğer muayene sonuçları negatif ise dezenfeksiyon yapılarak atların enfeksiyöz anemisi hastalığı sebebi ile konulan karantina kaldırılır.

Vesiküler stomatitis

Laboratuvar raporuna bağlı olarak Vesiküler stomatitis hastalığı tespit edildiğinde hayvan sağlık zabıtası komisyonu toplanarak hastalık çıkış kararı alır ve ilan eder.

- a) Enfeksiyonun farklı türlerde görülebilmesi nedeniyle, türler arası bulaşmayı önleyecek tarzda karantina tedbirleri alınır.
- b) Enfeksiyon sokucu sinekler tarafından nakledilmesi sebebiyle sineklere karşı ilaçlamalar yapılır.
- c) Bakanlık hastalıkla ilgili gerek gördüğü her türlü mücadele esaslarını tespit ederek valiliklere bildirir.
- d) Karantina, son ölüm veya iyileşmeden 30 gün sonra gerekli dezenfeksiyon yapıldıktan sonra kaldırılır.

KAYNAKLAR

1. Koruma Kontrol Genel Müdürlüğü Web Sitesi (www.kkgm.gov.tr)
2. 3285 Sayılı Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu
3. 3285 Sayılı Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Yönetmeliği
4. 3285 Sayılı Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Yönetmeliği Talimatları
5. Hayvan Sağlığı ve Zabıtası ile ilgili 2006/11 Sayılı Genelge

